

DET KONGELIGE
DANSKE
MUSIKKONSERVATORIUM

DET GODE FÆLLESSKAB

*FAGLIGE SAMTALER OM FÆLLESSKABER
OG UNDERVISNING*

**EN INSPIRATIONSBOG FRA
UNDERVISERE TIL
UNDERVISERE**

Af Henrik Bay Hansen

DKDM

April 2024

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....	3
Portrætter.....	5
Helsingør Pigegarde.....	7
Klub Næstveds Guitarhold 1	16
Klub Næstveds Guitarhold 2.....	26
Amager Karate Klub.....	31
Ballerup Musikskoles guitarensembler	41
OrkesterEfterskolen	56
AllStrings.....	70
Efterord	80

FORORD

Fællesskabet som bindeled mellem mennesker og undervisning

Fællesskaber har en afgørende betydning for os mennesker, og man finder næppe den underviser, der vil påstå, at det at udforske, øve og præstere sammen med andre ikke løfter den enkelte og åbner for helt nye læringspotentialer.

Helheden er mere end summen af delene, som man siger, og det er den tanke, der ligger til grund for *Det Gode Fællesskab*, som udgør tredje og sidste led i en række af bøger, der på hver deres måde beskæftiger sig med musikundervisning.

Idéen til bøgerne udsprang af mit eget ønske om at fordybe mig i og indsamle erfaringer om undervisning af guitarelever på begynder- og mellemstadieniveau.

Det mandede ud i de to interviewbøger, *Den Gode Start* og *Den Gode Fortsættelse*, som begge beskriver *best practice* som den folder sig ud hos en række guitarlærere med forskellige baggrunde og erfaringer.

Inspirationskataloger for fagfolk kunne man også kalde dem, selvom det senere hen har vist sig, at mange af de temaer, der blev diskuteret, er relevante for instrumentallærere over en bred kam.

Ret tidligt i processen indså jeg, at mit arbejde ikke ville være fyldestgørende, hvis jeg ikke også beskæftigede mig med det, der udgør selve forbindelsesleddet mellem musikundervisning og mennesker, nemlig fællesskabet.

Fællesskaber kan være store, som fx i et orkester, og de kan være små, som det er tilfældet i én-til-én-undervisning, men uanset størrelsen så spiller det at gøre noget sammen en uvurderlig rolle i al form for undervisning.

Det Gode Fællesskab præsenterer en række kulturpersoner og deres praksisser, og på den måde lægger bogen sig rent formmæssigt i naturlig forlængelse af sine forgængere. Men på mange måder er det også en helt anderledes bog, for hvor de to første havde instrumentalundervisning (af primært guitarelever) som sit fokus, sigter denne bog langt bredere i sit forsøg på at udforske den rolle, som fællesskabet kan spille i relation til undervisning, foreningsliv og kultur i al almindelighed.

Interviewpersonernes baggrunde og arbejdsområder er mangfoldige, og i min søgen efter at belyse fællesskabets kraft fra så mange forskellige vinkler som muligt, har jeg endda taget springet og bevæget mig hele vejen ud over musikrådets rammer.

Det giver god mening, synes jeg, både set i forhold til projektets egen indre progression, og ud fra den tanke, at kulturlivets mange forskellige aktører har meget mere til fælles, end vi middelbart går og tror. Vi arbejder i store træk hen mod de samme mål, men vores udgangspunkter og måderne, vi bruger fællesskaberne på, varierer af indlysende grunde, og det er netop disse berøringsflader, jeg ønsker at fokusere på.

Helt kort fortalt, stiller denne bog spørgsmålet: Hvad kan vi lære om fællesskaber af dem, der arbejder inden for andre dele af kulturlivet end os selv?

Interviewbogen er en særlig genre, som kan synes relativt fastlåst i sin form:

Et antal personer diskuterer et givent emne, og forfatterens opgave er at dokumentere denne samtale og omdanne den til en meningsfuld læseoplevelse.

Det var i store træk sådan, jeg anvendte formatet i de to første bøger, for deres fokus var i virkeligheden på selve *samtalen* og den dynamiske kraft, som den indeholder. Min metode var ganske enkel: Jeg satte 18 guitarlærere sammen i seks grupper og lod dem snakke om alt det, som guitarlærere normalt snakker om, og det mandede ud i to bøger, der behandler en række (for fagfolk) kendte emner og problematikker.

I *Det Gode Fællesskab* er jeg af flere årsager gået bort fra denne tilgang og har i stedet skrevet en bog, der fokuserer på *cases*. Interviewpersonernes arbejdsområder, historier og kulturelle kontekster er så forskellige, at det ville virke kontraproduktivt at prøve at interviewe dem alle i samtale med hinanden. Desuden er deres fortællinger – selvom der naturligvis kan drages masser af paralleller og trækkes tråde på kryds og tværs af historierne og menneskene – så omfattende og særegne, at de hver især fortjener deres helt eget kapitel.

Som det er tilfældet med *Den Gode Start* og *Den Gode Fortsættelse*, skal denne bog ikke nødvendigvis læses fra ende til anden, men kan lige så gerne bruges som et opslagsværk, der kan tages frem efter forgodtbefindende. Den er tænkt som en inspirationskilde for enhver, der ønsker at reflektere over og videreudvikle egen praksis og fællesskabets rolle i denne.

Målgruppen er først og fremmest instrumentallærere i bred forstand, men jeg føler mig overbevist om, at nysgerrige fra alle dele af kulturlivet vil kunne finde stof til eftertanke i de seks *cases*.

Mit formål med denne bogserie har aldrig været at finde frem til den ”rigtige” måde at gøre tingene på, men snarere at inspirere læseren og skabe lyst til at evaluere og finjustere egen praksis.

Det er min forhåbning, at de tre bøger vil kunne give et samlet billede af instrumentalundervisning fra de allerførste lektioner, op til det høje mellemstadium og videre til fællesskabet som et overordnet bindeled, ligeså vel som de vil kunne bruges enkeltvis af lærere og kulturpersoner, der interesserer sig særligt for ét af de tre områder.

Henrik Bay Hansen
April 2024

Interviewpersoner:

Sanne Koudahl Bergsaker

Leder
Helsingør Pigegarde

René Kowalczyk

Guitarlærer
Klub Næstved

May-Britt Hansen

Pædagog
Klub Næstved

Jesper Kofod

Træner
Amager Karate Klub

Thomas Winthereik & Frank Massa

Guitarlærere
Ballerup Musikskole

Charlotte Borchorst Faurschou

Stifter og tidligere forstander
OrkesterEfterskolen

Daglig leder
Det Danske Drengekor

AllStrings

**Thomas Hansen, Tanja Hesse, Thomas Lyng
Poulsen & Hjalmar Magnusson**
Lærere på Allerød Musikskole

HELSINGØR PIGEGARDE

Sanne Koudahl Bergsaker

På trods af at Helsingør Pigegarde har eksisteret i mere end 65 år, har den kun haft tre ledere. Den nuværende, Sanne Koudahl Bergsaker, har bestridt posten i knap 25 år, og hun fortæller her om kunsten at videreudvikle en gammel institution uden at gå på kompromis med dens identitet og historik.

Pigegarden har godt 90 medlemmer i alderen 9-21 år, og for at forblive relevant justerer ledelsesgruppen hele tiden den måde, som tingene gøres på. Det kan både dreje sig om mindre tiltag som udarbejdelse af nye foldere og etablering af forældremøder, og om mere omsiggribende ændringer som facilitering af et fællesskab for nye medlemmer, ændringer af gardens årshjul og oprettelse af en såkaldt *søsterordning*, som skal fremme pigernes tilhørsforhold til garden.

Ungdomslivet har ændret sig markant siden 1957, men Helsingør Pigegarde er lykkedes med at følge med tiden, og Sanne fremhæver selv de løbende ændringer og en stabil ledelse som nogle af grundene til, at man i Helsingør stadig – i modsætning til flere andre garder i Danmark – har et højt deltagerantal og aktivitetsniveau.

Tiderne ændrer sig, og vi skal arbejde hårdere for at få nye medlemmer og for at fastholde dem

Sanne Koudahl Bergsaker

Hvordan foregår det, når nye medlemmer begynder i garden?

Ideelt set begynder de i august, for så kan de følge hele vores program. Onsdage er vores fællesdage, hvor alle pigerne er samlet. I den ene uge øver de sig på at marchere, og i den anden uge er de fordelt i hhv. harmoniorkestret og tamburkorpsset. Det er de nye selvfølgelig ikke klar til, så når det gælder marchtræningen, arbejder de alene i en times tid, og så kommer de ind til sidst og er med sammen med de andre, som træner i to timer alt i alt.

De andre onsdage, mens de ”gamle” piger øver i orkestrene, har de nye noget, vi kalder *Leg og Samhørighed*. Her dyrker de deres nye fællesskab, samtidig med at de træner en masse af de ting, som er grundlæggende for at være med i garden. De leger noderne ind, bl.a. ved at lægge bolde på et stort nodestamtræ, hvor de kan bygge deres familier. De tegner G-nøgler og lærer hvilke grupper, de forskellige instrumenter hører til, og de øver sig på at gå rundt og klappe rytmer med puder på hovederne, så de kan vænne sig til at være helt ranke.

Ud over onsdagene, som ligger helt fast, får de også soloundervisning på deres instrumenter. Det foregår på en af ugens øvrige dage og afhænger af, hvordan instrumentallærerne lægger deres skemaer. Så alt i alt kommer pigerne to dage om ugen plus selvfølgelig lørdagsmarcherne i Helsingør til jul og i sommerperioden. Derudover

spiller vi til en masse andre arrangementer, og i løbet af et år er vi typisk ude og optræde mere end 80 gange.

I løbet af en sæson er der mange af jeres begivenheder, der ligger fast. Prøv at skitsere hvordan sådan et år i garden forløber.

De nye piger starter i **august**, og i **september** er der *Garden Party* i haven hjemme hos min mand og mig. Her hygger vi om pigerne og laver forskellige sjove ting sammen – sidst havde vi hyret en instruktør til at komme og lave noget stomp, og tidligere har vi fx også haft dans. Det plejer at være rigtig godt for fællesskabet.

Til **oktober** får de nye piger deres instrumenter, og i **november** har vi vores store sæsonafslutning, hvor vi spiser sammen, ser billeder fra året og uddeler årsmærker. De nye har ikke fået deres uniformer endnu, så vi laver nogle flotte sweatshirts til dem med gardens logo på, så de også føler sig som en del af gruppen.

Til **december** får de deres nisseuniform, og så begynder de faktisk at gå med til paraderne, men de går bagerst uden at spille.

I **marts** har vi vores store musikseminar, hvor alle pigerne er samlet på en skole med overnatning og fuld forplejning takket være Pige gardens Venner. De øver hele weekenden, og slutter af med en koncert for familierne søndag eftermiddag. Her spiller de nye for første gang et nummer eller to på egen hånd.

Til **april** får de nye så endelig deres gallauniform, og så begynder de at gå med på vores lørdagsmarcher i Helsingør by hen over sommeren, men stadig bagerst og stadig uden at spille med.

Nu har vi skabt et fællesskab omkring det at starte i garden

Så selvom de nye piger har været en del af garden i næsten et år, så er de stadig ikke med til at spille til paraderne?

Korrekt. Når de runder deres første år i august måned, overgår de til aspirantholdet og bliver dermed en del af enten tamburkorpsset eller harmoniorkestret alt efter hvilket instrument, de spiller. Derefter er det egentlig bare et spørgsmål om, hvornår de bliver meldt spilleklar af deres lærere.

De skal meldes spilleklar, og så kan de spille med til paraderne?

Vi har sådan nogle små delprøver, så alt efter hvor hurtige, de har været til at lære at spille på deres instrumenter, får de lov til at lave en lille prøve foran to af instrumentallærerne, hvoraf den ene er deres egen. Pigerne trækker fem stykker musik, som de skal kunne, og så er de klar til at komme med ud.

Først og fremmest skal de naturligvis kunne julemelodierne, for deres anden jul er første gang, de får lov til at gå med instrumentet. Derefter lærer de nogle flere marcher, så de også kan spille med, når vi går om sommeren.

Så der går faktisk næsten halvandet år, før de kommer til at gå og spille til paraderne. Er der ikke mange, der mister motivationen undervejs?

Nej, det plejer ikke at være et problem. For det første kan de godt mærke, at de ikke er klar til det, og for det andet skal de faktisk også lige vænne sig til, at folk går og kigger på dem,

så alt i alt passer det fint.

Pigegarden har 90 medlemmer. Hvordan rekrutterer I nye?

Op mod Covid-19 oplevede vi faktisk, at det begyndte at gå nedad, og vi kunne høre fra de andre gardere i landet, at det var et generelt problem. Da nedlukningerne kom, blev det selvfølgelig endnu sværere, for der så folk os ikke længere i gaderne hver lørdag i december og i løbet af sommeren, så da samfundet åbnede igen, besluttede vi, at vi blev nødt til at lave nogle nye tiltag.

Vi researchede lidt og opdagede, at det faktisk tit var forældrene, der sagde nej, simpelthen fordi de ikke helt var klar over, hvad det går ud på. De troede, at det var dyrt og at det krævede en masse kørsel, så med input fra en forælder til en af vores nye piger, fik vi lavet to slags foldere, som vi delte ud på alle skolerne: En rettet mod pigerne og en rettet mod deres forældre, hvor vi prøvede at svare så klart og tydeligt som muligt på de mest gængse spørgsmål.

Derudover har vi lavet nogle plakater med et billede af en af pigerne og en tekst, der siger: ”Kom og prøv at være pigegarde. Hver onsdag i august kl. 18.30 i Toldkammeret”. Dem har vi sat op rundt omkring, og allerede fra juli bliver de båret forrest, når vi går parade her i Helsingør.

Og den nye rekrutteringsstrategi hjalp?

Ja, heldigvis. Sidste år i august kom der 33 nye, og vi har stadig de 28 af dem, så det er helt fantastisk. Desværre går det ikke helt så godt rundt omkring i de andre gardere. For nylig har de måttet lukke i både Odense og Randers, men her hos os går det altså fint, selvom vi ligger oppe i et hjørne med begrænset opland.

I det hele taget tænker vi rigtig meget over, at der altid skal være en høj grad af gennemsigtighed i det, vi laver

Oplever du, at det er blevet sværere at rekruttere nye medlemmer?

Det er det helt sikkert. Før i tiden var der ikke lige så mange valgmuligheder, og man hoppede heller ikke lige så meget rundt mellem de forskellige aktiviteter. Tiderne ændrer sig, og vi skal arbejde hårdere for at få nye medlemmer og for at fastholde dem.

I den tid, hvor jeg har været leder, har vi hele tiden evalueret og lavet en række ændringer, som jeg tror er en del af forklaringen på, hvorfor det stadig går godt for Helsingør Pigegarde.

Prøv at fortælle om nogle af de ændringer.

Først og fremmest kalder vi det ikke længere *optagelse*, når en ny pige starter i garden. Nu hedder det *Kom og vær med*. Mange forældre misforstod det og troede, at det var en optagelsesprøve, og den var de på forhånd overbeviste om, at deres datter ikke ville bestå, eftersom hun jo endnu ikke kunne spille på et instrument.

Vi fik gode råd fra Amatørernes Kunst & Kultur Samråd i forhold til, hvordan vi skulle bruge visse ord, og det har været guld værd for os, der har været med så længe, at alt ved garden er underforstået.

Da jeg i sin tid blev leder, startede de nye piger ikke før i oktober, og så fik de deres første

uniform i maj. På et tidspunkt besluttede vi at rykke opstarten, først til september og senere hen helt frem til august, og det er simpelthen fordi, vi vil have fat i dem, inden de når at få meldt sig til noget andet.

Det betyder så også, at de nu får deres første uniform allerede i december, når de begynder at gå bagerst i paraden. På det tidspunkt går de jo endnu ikke helt perfekt, men det, at det er i julemåneden, og at de har nissetøj på, gør på en eller anden måde, at det hele bliver lidt mere hyggeligt, og så betyder det andet ikke helt så meget. Pigerne er glade for det, for de føler, at de hurtigere bliver en del af det store fællesskab.

Et andet eksempel er *Leg og Samhørighed*, som jeg nævnte tidligere. Det er noget, vi indførte for 8-9 år siden, fordi nogle af forældrene til de nye piger nævnte, at deres døtre egentlig bare kom og marcherede rundt i to timer uden at lære nogen af de andre at kende. Det holdt selvfølgelig ikke, så nu har vi skabt et fællesskab omkring det at starte i garden.

Busturene er rigtig gode, for der kommer pigerne pludselig til at sidde ved siden af nogen, som de ikke kendte så godt i forvejen

Apropos fællesskab, så har I noget, som I kalder en *søsterordning*. Hvad går den ud på?

Oprindeligt kaldte vi det for en *mentorordning*, men mange børn ved ikke, hvad ordet mentor betyder, så en af de "gamle" piger foreslog, at vi ændrede det til *søsterordning*, for alle ved jo, hvad en søster er.

Den går ud på, at alle, der starter i garden, får en "søster", en af de ældre piger, der spiller på det samme instrument, og denne "søster" har så til opgave hver onsdag at gå hen og sige hej og spørge lidt til, hvordan det går. På den måde føler de nye piger aldrig, at de er helt alene, for de kan altid regne med deres "søster".

Søsterordningen er faktisk også et eksempel på, hvordan vi hele tiden er nødt til at evaluere og justere vores struktur, for i sin tid da jeg selv spillede i garden, havde vi slet ikke sådan noget. Så kom mentorordningen, men af en eller anden grund stoppede den igen på et tidspunkt, og da blev det ret tydeligt, at der manglede noget. Så vi genindførte den, bare med et nyt og bedre navn.

I det hele taget tænker vi rigtig meget over, at der altid skal være en høj grad af gennemsigtighed i det, vi laver. Det skal være nemt at forstå, hvad der foregår, og det er blandt andet også derfor, vi er begyndt at have forældremøder.

Hvorfor tror du, der nu er et behov for, at I afholder forældremøder?

Det er selvfølgelig, fordi forældrene interesserer sig for, hvad det egentlig er, deres datter er en del af, men for nogles vedkommende også fordi, de er nysgerrige efter at vide, hvad pengene egentlig går til.

Nogle synes, at 275,- kr. om måneden er dyrt for en instrumentallektion og onsdagstræning, så jeg sørger for at være åben i forhold til, hvordan det går med vores økonomi, og hvordan vi bruger vores penge. Igen handler det om gennemsigtighed, vi forsøger at være mere åbne, og det kan jeg mærke, at folk synes, er en positiv ting.

Det giver mig så også mulighed for at minde dem om, hvor vigtigt det er, at deres datter møder op, for fravær kan påvirke, hvilke numre vi kan spille, og derfor er vores øvning noget, der skal prioriteres højt. Vi er afhængige af hinanden.

Hvor tit har I forældremøder?

Et par gange om året. Jeg arbejder selv som sekretær på en skole, så jeg er udmærket klar over, hvor mange forskellige ting forældre skal rende til, og derfor var jeg da også spændt på, om der overhovedet ville komme nogen, da vi holdt det første møde. Der stod så pludselig 80 mennesker, så der er jo ingen tvivl om, at det var en god idé.

Helt generelt er det da en positiv ting, at forældrene kan følge med i processen, for der går jo noget tid, før de nye piger for alvor er med til at spille. Jeg gør meget ud af at orientere dem om alle vores delprøver og *spille-parat-prøver*, sådan at de hele tiden ved, hvor langt deres datter er kommet, og hvad der skal til for, at hun når til det næste trin.

Ture til udlandet kommer man heller ikke med på, før man kan gå en parade på et par timer, og det er vi også helt tydelige omkring.

Hvordan oplever du fællesskabet pigerne imellem?

Jeg oplever, at pigerne er søde ved hinanden og taler sammen på kryds og tværs. De siger selv, at busturene er rigtig gode, for der kommer de pludselig til at sidde ved siden af nogen, som de ikke kendte så godt i forvejen, fordi de normalt spiller i hver sin ende af orkestret.

For os voksne er det altid sjovt at se, at dem der sover på værelse sammen i starten af en tur, ikke altid er dem, der sover sammen, når den slutter. Der er ingen tvivl om, at der her i garden knyttes venskaber for livet.

Rejserne er noget, man skal gøre sig fortjent til

Hvad tror du egentlig er den væsentligste grund til, at pigerne begynder i garden?

Det varierer selvfølgelig, og der findes da dem, der går og nusser om deres instrumenter og giver dem navne, men for de flestes vedkommende vil jeg sige, at det handler mindst lige så meget om uniformerne, rejserne og fællesskabet, som det handler om musikken.

Især for de nye, små piger er det virkelig uniformerne, der trækker, og de elsker at stå og kigge på billeder fra alle de steder, vi har besøgt. For os andre er det jo ved at være ren rutine at spille for dronningen, men for de yngre er det ofte en af de ting, de glæder sig helt vildt meget til.

Nogle piger har nemmere ved at lære at spille end andre, og det er dem, der bliver de bærende sådan rent musikalsk, men det sociale er lige så vigtigt, og vi har brug for dem alle sammen. Også dem for hvem musikken er sekundær.

Hvad er kodeordene i forhold til at få pigerne til at blive i garden i mange år?

Det er noget, vi hele tiden skal arbejde hårdt for, men det handler i hvert fald rigtig meget om, at vi skal ud på nogle spændende rejser, hvor vi kan vise alt det, vi har lært.

Det er vigtigt at huske på, at rejserne er noget, som pigerne skal udtages til. De kan ikke bare gå ud fra, at de automatisk kommer med, for det ville ikke være rimeligt over for fællesskabet, og hvis der er nogen af dem, der ikke har passet deres ting, så kan vi godt finde på at springe dem over. Rejserne er noget, man skal gøre sig fortjent til

Ud over det så nyder pigerne vores årlige musikseminar, hvor de sover sammen og spiller en masse musik, og de kan godt lide at komme ud og møde andre gardner.

Vores instrumentallærere er også rigtig gode til at variere undervisningen ved at lade dem, der har brug for det, prøve nye ting af. Det kan fx være at spille i kvintetter eller andre mindre grupper.

4 FAKTORER DER BIDRAGER TIL AT FASTHOLDE GARDENS MEDLEMMER:

Fællesskab

Uniformer

Musik

Rejser

Du nævnte tidligere årsmærkerne, betyder de meget for pigerne?

Det er der ingen tvivl om. Uddelingen sker til vores store sæsonafslutning i november, og pigerne bliver simpelthen kaldt op på scenen, når de skal have deres årsmærke.

De får en rose efter det første år, og derefter er der årsmærker, som kan sættes på uniformen efter 3, 5, 7, 8, 9 og 10 år.

Pigerne går virkelig meget op i mærkerne, og de anstrenger sig for at få dem, for de viser jo, hvor længe man har været med i garden. Til dem, der når over de 10 år, har vi gaver i form af vaser, krus og fade med en pigegarder indgraveret.

Derudover findes der flidsnåle i tre farver: Hvid, blå og rød.

Dem kan man få over nogle år, hvis man passer sine ting, øver sig, er en god veninde og i det hele taget gør sig lidt ekstra umage.

Er der aldrig nogen af pigerne der på et tidspunkt får nok og synes, at det simpelthen er for pinligt at gå rundt i nisseuniform og spille musik?

Jo, det er der da, især når de bliver lidt ældre og fx kommer i gymnasiet. Men samtidig er der også mange af dem, der tænker mere på, hvor fedt det er at have spillet for en million mennesker og være med på alle udlandsrejserne.

Gardens første leder var en major, og på jeres hjemmeside står der:

”Major Hansen er ansvarlig for den militære disciplin, som stadig den dag i dag er fremherskende i gardens udtryk.” Prøv at fortælle lidt mere om det.

Jamen det er helt rigtig, at vi er lidt militæragtige i det, og det er i hvert fald ikke noget, der bliver lavet om i min tid. Vi har vores uniformer, vi laver militærtattoo, og der er ikke noget med dans og alt det der, som mange andre gardner bruger.

Jeg sender ikke beskeder ud, jeg sender *befalinger*, og når pigerne taler til os voksne, så bruger de altid hr. og fru. De har så til gengæld deres pigegardenumre, som vi bruger, når vi skal sige noget til dem. Det er en fordel, både fordi det kan være svært at huske de nyes navne, men også fordi vi fx har seks, der hedder Olivia, og så er det altså bare meget nemmere at sige: ”Nummer 115, vil du lige komme herover?”

Det nummer er også noget, som de husker for altid. Hvis jeg møder en af de gamle piger, kan de nok ikke huske alle de byer, de har spillet i, men de kan helt sikkert huske deres pigegardenummer.

Når vi tager uniformsjakkerne af, så er det *alle*, der tager dem af, og når vi er ude på ture, så stiller alle sig bag stolene og venter, til jeg har sagt værsgo, før de sætter sig.

Man går ikke uden videre på toilettet i tide og utide, man ryger ikke, man drikker ikke, og man må ikke have drenge på værelserne.

Sådan er det bare, og for pigerne er det ikke noget problem, for de er jo vokset op med det, og faktisk vil jeg sige, at de er stolte af det. Det er jo egentlig også en måde at skille sig ud på, og de kan sagtens se forskel på os og mange af de andre garder, vi møder, som nogle gange godt kan virke lidt sløse i forhold til vores måde at gøre tingene på.

Men alle garder har forskellige regler og måder at gøre tingene på, og der er jo ikke noget, som er rigtigt eller forkert.

På den måde føler de nye piger aldrig, at de er helt alene, for de kan altid regne med deres søster

Udlandsrejserne er en vigtig del af jeres arbejde, hvordan lykkes det jer at have så højt et aktivitetsniveau?

Dels spiller vi til cirka 70 arrangementer om året, og det tjener vi en del penge på, og dels har vi et godt netværk med agenter, der arbejder for os ude i verden.

Man skal lige forstå, at vi her i Danmark er langt bagud i forhold til andre lande, hvor man dyrker det her på en helt anden skala. I Frankrig for eksempel afholder selv de mindste byer festivaler og bruger masser af penge på det, så når vi går parader dernede er det blandt blomster, konfetti og store, flotte vogne.

Vi er heldige at være i en position, hvor vi kan kræve af vores agenter, at de skal sørge for kost og logi, tilskud til selve rejsen samt hotel eller vandrehjem. Vi kommer ikke selv med madrasser, og vi sover ikke på et gymnastikgulv, for når vi er i udlandet, optræder vi en del, og derfor skal der også være en ordentlig seng at sove i.

Men agenterne får også noget for pengene, for vores piger er dygtige og disciplinerede, og vi er nemme at arbejde sammen med.

Faktisk er det også en fordel, at vi er en pigegarde, for det ser man ikke andre steder, heller ikke i udlandet. Det er en måde for os at skille os ud på, selvom vi også nogle gange fornemmer, at vi skal bevise, at sådan en flok unge piger rent faktisk kan spille.

På trods af det må det stadig være en udfordring at skaffe penge. Til januar skal I fx til Californien.

Ja, og der skal vi lige bruge en halv million på flybilletter alene, så det er selvfølgelig en udfordring. Hvert år får vi 80.000, - kr. fra kommunen, og derudover har vi nogle sponsorer. Heldigvis har to forældre meldt sig som fundraisere, hvilket er en kæmpe hjælp,

og endelig bruger jeg vores bestyrelsesmedlemmer, som blandt andet består af nogle af de handlende her i byen, og det netværk som de har.

Pigerne betaler selvfølgelig også noget for at komme med, men det er vigtigt for os, at prisen bliver holdt så lav som muligt. Vi har medlemmer fra alle slags familier, også dem der er nødt til at vende hver en femøre, så når vi tager fire dage til Frankrig koster det 500,- pr. person, og turen til Californien kommer til at ligge på 5-6.000,- alt inklusiv.

Helsingør Pigegarde har altid været en del af dit liv. Hvordan begyndte det for dig?

Min søster startede i pigegarden i 1970, da jeg var tre år. Mine forældre var nogle af dem, som altid var der, og det opdagede den tidligere leder, så i 1974 begyndte de at hjælpe til, og i 1976 overtog de ledelsen. På den måde kan man vel nærmest sige, at jeg fik Helsingør Pigegarde ind med modermælken.

Efter at have spillet med i 13 år tænkte jeg "aldrig mere," men fem år efter blev jeg spurgt, om jeg ikke lige kunne tage med på en enkelt tur, og så blev jeg altså hængende.

Da jeg mødte min mand, spurgte han, hvordan man kommer med i pigegarden, og til det svarede jeg, at det gør man ved at gifte sig med mig. Hvis man går ind i det her på den måde, som jeg har gjort, er det nødt til at være som par og som familie, ellers kan det ikke lade sig gøre. Nu bruger han og jeg vel sammenlagt 30-35 timer om ugen på garden, og det er helt ulønnet.

Der er også mange af pigerne, der bruger os fra ledelsen som ekstra forældre

Udover selve garden er der også andre fællesskaber: Ledelsesgruppen, venneforeningen og instrumentallærergruppen. Hvordan fungerer de?

I ledelsesgruppen er vi fire par, der for øvrigt også ses privat, og det er afgørende, at vi er en fast og sammentømret gruppe. For det første betyder det meget, at vi voksne kommer godt ud af det med hinanden, når vi nu bruger så mange timer sammen, og for det andet er det vigtigt for forældrene, at de ved præcis, hvem det er, der er sammen med deres piger.

Vi har en stabil ledelse, så dem vi arbejder sammen med ved, hvad vi står for, og det tror jeg er afgørende for alt det, vi laver både lokalt og internationalt.

Venneforeningen knokler løs, og de er en kæmpe hjælp, både i forhold til det praktiske, og også fordi de faktisk samler en hel del penge ind til os, som vi kan bruge til de store rejser.

Vi har i alt syv instrumentallære, og de arbejder desværre spredt ud over ugens dage, så det er ikke altid, de får set hinanden så meget. Men vi holder selvfølgelig nogle lærermøder, og så samles de også til de større ting som musikseminaret og årsafslutningen.

Jeg er godt klar over, at de nemt kunne gå ud i en musikskole og få bedre løn og ansættelsesvilkår, men de er glade for at være her, og igen tror jeg også, at det handler meget om, at de altid ved, hvor de har os i ledelsesgruppen.

Hvad er din vigtigste grund til at bruge så meget tid på garden?

Jeg gør det først og fremmest fordi, jeg gerne vil gøre noget for alle de her piger. Der er da perioder, hvor det er tungt, men at se hvordan pigerne vokser, det er det hele værd.

Nogle af dem har det svært i livet, og for dem er det her fællesskab ekstra vigtigt, og nogle kommer fra hjem, hvor der ikke er meget overskud. Når man så står foran Eiffeltårnet og hører en af dem sige: ”Jeg havde aldrig troet, at jeg skulle komme til Paris,” så kan man ikke lade være med at blive blød om hjertet og tænke, at vi har gjort noget godt. Det er det, der holder os kørende.

Vi har medlemmer fra alle slags familier

Så du oplever, at garden gør mere for pigerne end bare at lære dem at spille et instrument og gå i takt?

Ja, jeg vil påstå, at vi gør en stor forskel på alle mulige måder, og der er også mange af pigerne, der bruger os fra ledelsen som ekstra forældre. Vi har fx haft nogle, der havde det svært og gjorde ubehagelige ting ved sig selv, og de ringede til os bagefter og fortalte om det, så man kan godt sige, at der er lidt socialforvaltning over det.

Vi har lavet lidt løs statistik, og vi skønner, at 95% af de piger, der har været med i garden i en årrække, får en uddannelse senere hen. Jeg har af og til firmaer, der ringer til mig for at spørge til den og den ansøger, for de ved, at hvis de har kunnet passe garden, så er de stabile, og vi har flere eksempler på, at det kan være en fordel at skrive i et CV, at man har været med i Helsingør Pigegarde.

Mange af pigerne følger vi jo fra de er ni år, og til de bliver voksne, og det sker tit, når vi går rundt i byen, at gamle gardere kommer for at se os. Det er altid så hyggeligt, især når de kommer trillende med en barnevogn. De får et kram, og så hører man lidt om, hvordan det går med dem.

Ligesom det har været tilfældet for mig selv, er der rigtig mange eksempler på, at flere generationer fra samme familie er med i garden, og når jeg af og til ser en af mine gamle piger komme med deres datter, så går det op for mig, hvor længe det her egentlig har været en stor del af mit eget liv.

KLUB NÆSTVEDS GUITARHOLD

1: *René Kowalczyk*

Hver onsdag mødes 18 udviklingshandicappede borgere og deres lærer, René Kowalczyk, til en eftermiddag med musik, sang, aftensmad og samvær. Klub Næstved er en fritidsklub for mennesker med alle mulige slags handicaps, og ud fra mottoet ”Her er plads til alle” bruges fællesskabet som en platform til at skabe aktiviteter, der tager hensyn til borgernes individuelle behov.

Et af de mest bemærkelsesværdige fritidstilbud er guitarholdet, som har eksisteret i 15 år, og som på mange måder bygger videre på de pædagogiske værdier, der er fremherskende i klubben.

Borgerne har meget forskellige måder at spille og forstå musik på, og fællesskabet bruges som et rum, hvor udfordringer kan blive italesat, og hvor kollektivet kan finde løsninger på de musikalske problemer, der opstår. Uagtet de fysiske og psykiske begrænsninger deltagerne måtte have, bliver der stadig arbejdet med musikkens kvalitet.

Når man hører guitarholdet spille og synge, kan man ikke undgå at blive smittet – både af deres engagement og deres musik- og livsglæde – og man er ikke i tvivl om, at de alle, uanset hvilket handicap de måtte have, føler sig ligeværdige og som en vigtig del af helheden.

På guitarholdet drejer alt sig om fællesskabet

René Kowalczyk

Hvordan arbejder du med Klub Næstveds guitarhold?

Guitarholdet består af borgere med meget forskellige fysiske og psykiske forudsætninger. Alle synger, og seks af dem spiller også på akustiske guitarer. Derudover har vi tre, der spiller på de såkaldte *bygel-guitarer* (et instrument skabt specielt til handicappede af det svenske firma Bunne Music), en der spiller akustisk bas, og en der spiller på det spanske slagtojsinstrument, cajon.

Resten spiller på rasleæg eller nøjes med at synge.

Hele vores måde at arbejde på er centreret omkring de iPads, der er stillet op, og som jeg kontrollerer med en pedal. Borgerne kan ikke selv huske, hvornår de skal skifte akkorder, og de fleste af dem kan ikke læse, så skærmene giver dem mulighed for at følge med og skifte på de rigtige tidspunkter. Der står ikke sangtekster eller noget som helst, men simpelthen bare D og A7 og så videre med kæmpestore bogstaver, så der er ikke noget at tage fejl af.

Hvordan tilrettelægger du onsdagene?

På guitarholdet drejer alt sig om fællesskabet, og på den måde kan man faktisk sige, at strukturen er lidt anderledes i forhold til, hvordan det ville være på en musikskole. Der vil fokus typisk ligge på den enkelte elevs udvikling i soloundervisningen, mens sammenspillet er et ekstra tilbud. Her er det lige omvendt.

Jeg har skabt en overordnet struktur omkring dagen, men med denne målgruppe er det vigtigt, at jeg altid er parat til at omstille mig efter individuelle behov.

I store træk ser den sådan her ud:

14.00-15.00: Jeg starter med at undervise fire guitarister solo, og det kan enten være nogle fra holdet, som har brug for lidt ekstra udfordring, eller nogle der endnu ikke er kommet med, men som arbejder hen imod det.

Hvordan vi gør det rent praktisk varierer meget, nogle gange får de 15 minutter hver, og andre gange gør vi det på en anden måde, hvis der er noget bestemt, vi skal nå, eller hvis en af dem har en dårlig dag. Hovedsagen er, at det her er deres tid, og vi arbejder med lige præcis det, som de har lyst til.

15.00-16.00: Nu er hele guitarholdet kommet. Vi sidder 18 personer i en stor rundkreds, alle synger og spiller, og vi starter ofte med nogle af de sange, vi kan rigtig godt. Så får borgerne lov til at vælge nogle sange, og måske skal vi også i gang med at lære nogle nye.

16.00-17.30: Her går størstedelen til pause, og i de næste 90 minutter er det åbent, hvad der skal ske. På det sidste har jeg haft en gruppe på cirka 10 personer, som jeg har hjulpet med at skrive deres egne sange, og andre gange arbejder jeg måske mere individuelt med nogle af de sangsolister, vi har. Jeg er ikke sangpædagog, men vi beskæftiger os med emner som frasering, vejrtrækning og tekst, og det styrker på en måde også fællesskabet, for det kan alt sammen bruges på guitarholdet.

17.30-18.15: Så spiser vi aftensmad, og det sidste kvarters tid lader jeg dem bestemme, hvad der skal ske. Nogle gange spiller vi et par fællesnumre, andre gange er der nogle af sangsolisterne, der optræder med det, de arbejder på lige for tiden, og det sker også, at borgerne ønsker, at jeg skal spille og synge en sang for dem. Det er gerne *Under stjernerne på himlen* af Tommy Seebach, for den elsker de alle sammen.

18.30: Nu er dagen forbi, og borgerne skal hjem. Nogle går eller cykler, andre kører med Flextrafik, hvis det lige ikke passer med, at klubbens minibus kan sætte dem af der, hvor de bor.

Det her skal være et trygt sted, hvor vi alle kan lære, og hvor der ikke er noget, der er flovt

Hvad laver borgerne i de tidsrum, hvor de ikke sidder i det store lokale og spiller og synger sammen med dig?

De går ned i opholdsrummet og hygger sig, snakker, spiller et spil, drikker en sodavand eller sætter sig udenfor, hvis vejret er godt. Det er jo en fritidsklub, og det er her, de har deres venner, så på den måde mangler de aldrig noget at tage sig til.

Så Klub Næstved er et sted, hvor de kan være hele dagen og bare hygge sig, og du kan i store træk tilrettelægge din undervisning fra gang til gang?

Netop. Hvis de sidder i opholdsrummet og laver et eller andet, og jeg kommer og siger, at jeg har brug for den og den, fordi vi skal prøve noget nyt, så er der aldrig nogen, der siger nej. Det giver mig en masse frihed i forhold til, hvordan jeg vil strukturere det og hvilke små frø, jeg vil plante.

Alle spiller sammen mellem klokken 15 og 16, og ellers er det lidt mere ad-hoc, men selv når du arbejder med en solist, eller hvis I er en lille gruppe, der er i gang med at skrive en sang, så er det stadig inden for fællesskabets rammer?

Det at undervisningen finder sted her i Klub Næstved, er en forudsætning for, at det overhovedet kan lade sig gøre at have et guitarhold for denne målgruppe, for hvis de skulle bruge ventetiden på at sidde i et eller andet tilfældigt rum og kigge på hinanden eller deres telefoner, så ville det slet ikke kunne gå.

Nogle af borgerne har ret meget ventetid i løbet af sådan en dag, og de svageste, dem der spiller rasleæg og synger, er måske kun aktive med musik i en enkelt time ud af de fem. Men så har de jo til gengæld klubben, hvor de kan lave en masse andre ting, og hovedsagen er, at de føler sig som en del af guitarholdet.

Vi befinder os i et ret stort rum, her er meget lyd, og der er ikke nogen dør, som man kan lukke. Det betyder, at alle kan høre, hvad der foregår, også når jeg arbejder med en enkelt sangsolist, og derfor har vi også lige fra starten været meget tydelige omkring, at det her skal være et trygt sted, hvor vi alle kan lære, og hvor der ikke er noget, der er flovt. Alle skal have mulighed for at udtrykke sig og tage en chance en gang imellem. Nogle gange lykkes det, andre gange gør det ikke, og det er alt sammen helt okay.

Fællesskabet og hyggen er nummer et, og så kommer den musikalske kvalitet som nummer to

Hvad er jeres repertoire?

Populærmusik. Dansktop, Kim Larsen, Thomas Helmig, Elvis, Beatles. I princippet alt hvad der kører i radioen lige for tiden. Vi bruger hovedsagelig akkorderne D, G, A7 og Em, og vi har efterhånden en mappe med over 50 sange, som vi kan spille.

Det er det muliges kunst, og jeg er tit nødt til at forsimple musikken og udelade nogle akkordskift, sådan at det kan lade sig gøre, og alle kan følge med. Jeg kalder det 90%-versioner, men succeskriteriet er, at man kan genkende sangen og synge med på den.

Hvis en sangsolist rammer de fleste af ordene og formår at skabe en god stemning, så er det en succes. Fællesskabet og hyggen er nummer et, og så kommer det, man som fagperson nok vil kalde den musikalske kvalitet som nummer to.

Har borgerne også indflydelse på repertoire?

Ja, de kommer tit med forslag, og så er det min opgave at undersøge, om det kan lade sig gøre. Det er et kæmpe puslespil, hvor jeg skal tage hensyn til en masse faktorer som tempo, akkordskift, toneart, herre- og kvindestemmer osv.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at det faktisk bliver sværere og sværere at finde

sange, som borgerne kan lide, og som er tilpas enkle til, at vi kan bruge dem på en meningsfuld måde. Til gengæld er det helt åbent, når jeg arbejder med sangsolisterne, for der fungerer det på den måde, at de synger og jeg akkompagnerer, så det giver overordnet set en god variation til vores repertoire.

Du har elever med mange forskellige forudsætninger på det samme hold. Hvilke redskaber bruger du til at få det til at fungere?

Klub Næstveds motto er, at der er plads til alle, så det handler om at bruge de kompetencer, de hver især har og at få dem til at samle sig til en helhed.

Men jeg skal da sluge nogle kameler, og det skal visse af borgerne i øvrigt også, for de har meget forskellige opfattelser af, hvornår det lyder godt. Vi har fx en af de mere dårligt fungerende, der spiller på rasleæg, og set ud fra et rent musik-kvalitativt synspunkt kunne jeg godt vælge at tage det fra ham og sige, at han kun skal synge. Men han identificerer sig jo med at spille rasleæg på guitarholdet, så jeg ville risikere at miste et medlem, og det er jeg ikke interesseret i.

Udgangspunktet er, at ligegyldigt hvilke forudsætninger, man har, så kan man stadig godt være en del af en gruppe som beskæftiger sig med musik, og som også kan arbejde mere detaljeret og langsigtet med emner som volumen, dynamik og form.

Hvordan sikrer du, at de mere velfungerende borgere ikke begynder at kede sig?

Jeg føler helt generelt, at det er de dygtigste, som jeg skal tage mest hånd om.

Niveauforskellene kan virkelig være en udfordring, for nogle af borgerne er rigtig gode til at spille, mens andre slet ikke kan holde takten. De sidder ligesom bare og ”er med,” og hvis man udelukkende tager de professionelle briller på, så er de jo et forstyrrende element. De rasler bare tilfældigt derudad og rammer slet ikke slagene, men det *skal* der være plads til her på holdet og i klubben i det hele taget, så løsningen er, at der skal være lidt mere i det for de mest velfungerende. De skal opmuntres til at tage mere ansvar, og de skal føle, at de hjælper til på både det musikalske og det sociale plan.

Alle har brug for at vide, hvordan de passer ind på guitarholdet

Kan du give et par konkrete eksempler?

Vi har for ikke så længe siden fået et nyt medlem, som allerede var rigtig god til at spille på guitar, og ham har jeg ladet overtage ansvaret for at akkompagnere nogle af sangsolisterne. Det er ellers noget, som jeg plejer at tage mig af, men nu er det pludselig ikke en pædagog og en borger, der optræder sammen, men to borgere. Dét giver virkelig noget.

Jeg har også gjort det klart for ham, at han er en af dem, der er med til at holde rytmen, styre dynamikken og markere, hvornår vi begynder på et nyt vers, og desuden placerer jeg ham på et strategisk sted i cirklen, for han er så stabil, at han kan være med til at styre de fire-fem andre, der sidder omkring ham.

Så er der andre, der har et mere socialt ansvar, fx en af vores sangere og rasleæg-spillere, som egentlig startede med at spille guitar, men det viste sig hurtigt, at det ikke rigtig var noget for ham. Han er den største humørbombe, man kan forestille sig, han pisker energi ind i gruppen, han synger løs, og jeg må sige, at det simpelthen føles tomt, når han ikke er

her.

I pauserne er han god til at fortælle vittigheder og være sjov, men han kan også tage de andre i hånden og være blid og omsorgsfuld, hvis de har en dårlig dag.

Alle har brug for at vide, hvordan de passer ind på guitarholdet, og hvilken rolle de spiller. Når jeg samler en gruppe med ti borgere til at skrive en ny sang, så er det måske kun de fire af dem, der reelt set bidrager til processen. Resten er der og bakker op, og det vigtigste for dem er, at de *føler*, de er med til at skrive sangen.

Hvordan vil du beskrive din brug af differentieret undervisning i Klub Næstved?

Jeg har grundlæggende set delt guitaristerne op i to grupper:

Den ene er dem, der kan spille, og som gerne vil udfordres og lære mere. Med dem arbejder jeg, udover det almindelige fælles repertoire, også på ting, som de selv er motiverede for at lære, plus at vi spiller lidt AC/DC-riffs og den slags.

Den anden er dem, der egentlig ikke kan spille, men som arbejder hen imod at blive bedre til det. Der handler det både om, at de skal kunne spille på guitaren, men også at de skal turde gøre det sammen med de andre, og en gang imellem kan de have brug for at blive presset en lille smule, måske bare til at være med på en sang eller to.

En udfordring er, at de guitarister, der har været med længe og som begynder at kunne mere og mere, trækker fra de lidt svagere på holdet. Der var nogle, der lærte en Am-akkord, og den kan man ikke spille på de svenske *bygel-guitarer*. Der var der simpelthen ikke andet for, end at jeg måtte fortælle holdet, at hvis vi skulle spille sange med Am, så krævede det, at visse af guitaristerne holdt op med at spille, når den akkord kom op på skærmen. Vi stemte om det, og flertallet besluttede, at det var sådan, vi skulle gøre fremover.

Der er kun én, der spiller cajon, og kun én der spiller akustisk bas. Hvad er historien bag det?

Af forskellige årsager kan der være brug for, at nogle enkelte en gang imellem får en særlig opgave eller særlig opmærksomhed.

Vores cajon-spiller var oprindeligt sanger og rasleæg-spiller, men selvom jeg øvede solosang med hende, følte hun sig ikke udfordret nok, så vi var nødt til at finde på noget andet. Vi købte en cajon, for jeg vidste, at hun havde en god pulsforfølelse, og så blev hun simpelthen 'trommeslager', som vi kalder det.

Til at begynde med var hun meget afhængig af, at jeg sad og trampede hårdt i gulvet, så hun kunne føle sig sikker på takten, men det holdt jo ikke i længden. I stedet købte klubben et armbåndsur med metronom, som kan pulsere, og nu indstiller hun selv tempoet til hver sang og tæller hele bandet ind. På den måde har hun en bærende rolle, og hun trives vildt godt med det ansvar.

3 GRUNDTANKER OM MUSIKALSKE FÆLLESSKABER FOR MENNESKER MED SÆRLIGE BEHOV

**Uanset borgernes fysiske og psykiske forudsætninger
kan de stadig godt arbejde detaljeret og langsigtet
med diverse musikalske aspekter**

**Trods deres begrænsninger bør de svageste borgere
deltage i de musikalske aktiviteter på
lige fod med alle andre**

**De stærkeste borgere kan have gavn af ekstra
udfordringer og bør opmuntres til at
tage ansvar for helheden**

Kan det give problemer i gruppen, at én får lov til noget, som de andre ikke kan?

Nej, ikke så længe jeg og pædagogerne i klubben er helt tydelige omkring det. Det skal aldrig blive til en konkurrence, så det handler rigtig meget om at italesætte det, som borgerne hver især er gode til, og hvilken betydning det har for fællesskabet.

For en af dem spillede det fx en enormt stor rolle, at han fik en rasle-banan i stedet for et æg, og det var selvfølgelig ikke det, der skulle skille os ad.

Jeg kan også nævne vores koncerter, hvor vi altid krydrer det kollektive med indslag fra nogle af sangsolisterne. Pludselig havde alle lyst til at være på med et solonummer, og den går altså ikke, for det er jo guitarholdet, der tager ud og spiller. Det måtte vi tale om, og nu har vi fået en god struktur på det.

Man får en fornemmelse af, at begrebet *dialog* er et af dine vigtigste værktøjer i arbejdet med fællesskabet?

Både dialog og gennemsigtighed vil jeg sige. Borgerne skal kende mine planer og vide, hvad jeg har tænkt mig, for jeg vil for alt i verden ikke være en slags guru, der har set lyset, og så er der kun dén ene vej, vi kan gå. Jeg vil meget hellere fortælle borgerne, hvad jeg forestiller mig og hvorfor, og så kan vi snakke om det.

Selvfølgelig har jeg nogle personlige ambitioner – for tre år siden formulerede jeg en femårsplan, som jeg præsenterede for borgerne, og den går simpelthen ud på, at vi skal nå dertil, hvor jeg ikke længere behøver at spille med. Jeg skal kunne stå ude i siden og

kontrollere deres iPads, så der er tjek på akkorderne, og så styrer de selv alt det der med at starte og slutte samtidig, rækkefølgen af sange, hvornår det er vers og omkvæd osv. Den plan kender de alt til, og vi tager små tilløb en gang imellem for at se, hvor langt vi er nået.

I forlængelse af denne femårsplan, har jeg i løbet af de sidste par år ændret lidt på både min målsætning og min generelle tilgang. Frem for at være en lærer, der styrer dem så meget som muligt, prøver jeg i højere grad at være en slags bandleder eller konsulent, som hjælper der, hvor det er nødvendigt, og som ellers lader dem tage så meget ansvar, som de kan klare.

Det er selvfølgelig lange processer, der her er tale om, halve og hele år, og selvom de ting jeg prøver at arbejde med, ikke sætter sig fast lige med det samme, så oplever jeg mere og mere, at borgerne faktisk selv snakker med hinanden og forsøger at løse nogle af problemerne.

Det er min erfaring, at det fremmer fællesskabet og holdånden, når borgerne er med i beslutningerne.

Det er min erfaring, at det fremmer fællesskabet og holdånden, når borgerne er med i beslutningerne

I tager små tilløb i denne selvstændighedsproces. Hvordan går det med det?

Et af delmålene er, at jeg til vores koncerter skal kunne rejse mig og lade dem spille én på forhånd aftalt sang selv. Der var et tilfælde, hvor de klarede det rigtig fint, og så foreslog jeg bare ud af det blå, at de da også lige kunne prøve at spille den næste på egen hånd. Det gik så mindre godt, desværre, og borgerne brokkede sig også ret så meget bagefter.

Jeg mindede dem om min femårsplan, men efterhånden som samtalen skred frem, gik det op for mig, at det faktisk mest af alt drejede sig om, at de simpelthen synes, det er hyggeligt, når jeg spiller med. Det handler om følelser, og problemet var ikke så meget selve forandringen men snarere det, at fællesskabet og hyggen blev påvirket.

Kan du give et eksempel på et problem, hvor borgerne selv tager ansvar for at få det løst?

Dynamik er et af vores musikalske fokuspunkter. Der kan være utrolig stor forskel på, hvor kraftigt de forskellige guitarister spiller, og derfor er det noget, som vi hele tiden er nødt til at minde hinanden om, for det nytter jo ikke noget, hvis der er en, der sidder og spiller meget kraftigere end alle de andre.

Det arbejder vi meget med i fællesskab, men jeg oplever heldigvis også, at de af borgerne, der er lidt hurtigere til at lære og forstå ting, hjælper de andre, når de glemmer vores aftaler, eller hvis de har brug for en opfølgende forklaring. De tager simpelthen en særlig form for ejerskab over det, de laver sammen, og det er i hvert fald et stykke hen ad vejen et resultat af, at jeg går så meget op i, at vi skal have et hold, hvor der tages nogle demokratiske beslutninger.

Havde der kun været 4 personer, der skulle til at lære at spille på guitar, så havde jeg ikke gjort det på den måde, men fordi de er så mange, som de er, og fordi der er nogle af dem, der efterhånden er blevet ret dygtige, så prøver jeg at lade dem klare så mange ting som muligt på egen hånd.

Det har også været en proces for mig at slippe tøjlerne og lade være med at bestemme så meget, for det giver dem noget særligt, når det ikke altid er mig, der er problemløseren. De har godt af at vænne sig til at bruge sig selv og hinanden, og i den sammenhæng er der især nogle af de mere velfungerende, der tager et stort ansvar.

Det er et kæmpe plus for kollektivet, for jeg ser dem kun én gang om ugen, mens mange af borgerne jo ser hinanden hver dag.

Det er vigtigt, at man som lærer gør opmærksom på, hvad det er, vi fokuserer på lige for tiden

Så i din undervisning er inddragelse og ansvar nogle af hovedårsagerne til, at eleverne tager mere ejerskab?

Ja, og jeg har også oplevet, at hvis jeg har været syg, så har borgerne alligevel mødtes og spillet nogle sange på egen hånd. Selvfølgelig fungerer det ikke helt så godt, som når jeg er med, men jeg har da hørt fra klubbens pædagoger, at de har fokuseret på nogle af de ting, som vi plejer at arbejde med.

Det er ikke alle elever, heller ikke almindelige musikskoleelever, der er gode til at se det store billede eller den logiske sammenkobling af alle de små dele, man sidder og arbejder med. Derfor synes jeg, det er vigtigt, at man som lærer gør dem opmærksom på, hvad det er, vi fokuserer på lige for tiden.

Det gør det også nemmere at holde fast i et koncept, hvis eleven pludselig mister motivationen eller får lyst til noget helt andet på et tidspunkt, hvor det klogeste vil være at fortsætte med det, vi er i gang med.

Det handler rigtig meget om at italesætte det, som borgerne hver især er gode til, og hvilken betydning det har for fællesskabet

Der må være situationer, hvor du er nødt til at skære igennem og træffe en upopulær beslutning. Hvordan håndterer borgerne det?

Det sker selvfølgelig, at de bliver skuffede, hvis de har forestillet sig et eller andet, som så ikke kan lade sig gøre, og der gælder det om at have nogle alternativer: Vi kan ikke gøre *det her*, men til gengæld kan *det her* være en mulighed.

Det er typisk, hvis de gerne vil spille eller synge en bestemt sang, som simpelthen er uden for deres rækkevidde. Der kan jeg godt være helt ærlig og sige, at den ganske enkelt er for svær for dem, men hvis de er virkelig stædige og ikke vil give sig, så får de lov til at prøve kræfter med den. Det ender for det meste i skuffelse, for de kan jo godt høre, når det overhovedet ikke er i nærheden af at lyde som Kandis eller Birthe Kjær, og efterhånden er de da også begyndt at stole mere og mere på mig, så vi ikke havner i de der ærgerlige situationer.

RENÉS FEMÅRSPLAN

Delmål:

At kunne lade borgerne spille én sang på egen hånd til koncerterne

Endeligt mål:

At kunne lade borgerne spille en hel koncert på egen hånd

Egen rolle:

At være til stede med støtte og ved at styre de iPads, der viser akkorderne

Dit arbejde er meget specielt, både i forhold til målgruppen og selve formatet. Hvad er din største udfordring?

Kort fortalt: At være den perfekte pædagog for hver enkelt af borgerne. De er så forskellige; nogle af dem kan man tale med på samme måde, som man taler med alle mulige andre mennesker, og så fanger de lynhurtigt budskabet og alle nuancerne, mens andre kan få ødelagt hele deres dag, bare man siger ét forkert ord.

I det hele taget går følelserne enormt højt hos de her mennesker. Lige for tiden snakker vi meget om, at man ikke behøver tage beskeder og kommentarer alt for personligt, for det hele drejer sig jo om fællesskabet. Borgerne er flinke til at hjælpe hinanden og give gode råd, men nogle gange kan det blive for meget for visse af dem, og så kommer de til at glemme, at alting altid siges i den bedste mening. Det er en meget kompleks problematik, som vi aldrig bliver helt færdige med.

På den anden side står jeg somme tider over for det helt lavpraktiske problem, at nogle af borgerne har så dårligt et sprog, at jeg kan have svært ved at forstå, hvad de egentlig siger, men der er de andre borgere heldigvis gode til at hjælpe med at oversætte.

Alt i alt kan det være hårdt arbejde at skulle være den der superhelt, der holder gejsten oppe og giver hver eneste af dem følelsen af, at de er vigtige for helheden.

Hvordan har din egen udvikling i jobbet været?

Da jeg begyndte med at undervise guitarholdet, var jeg meget afhængig af de pædagoger, der er ansat her i klubben, men nu har jeg efterhånden været her i syv år, og på nuværende tidspunkt kender jeg borgerne så godt, at jeg har gode forudsætninger for at tackle deres udsving og omstille mig, når der er brug for det.

En vigtig ting i forhold til min og holdets fælles udvikling har helt klart været, at jeg fra starten har interesseret mig for, hvordan jeg kunne gøre oplevelsen god for hver enkelt af borgerne. Det er min opgave at sørge for, at når vi spiller lige præcis denne sang, så føler denne person sig tryk eller betydningsfuld eller dygtig eller hvad det nu kan være, der lige er brug for i den pågældende situation.

På det rent faglige plan har jeg lige fra begyndelsen tænkt al udvikling over meget lange perioder, og jeg har sørget for at bygge mine forventninger op på en sådan måde, at jeg rigtig tit er blevet positivt overrasket.

Der sker hele tiden små og store ting, der påvirker guitarholdet – nogle medlemmer forsvinder, og nye kommer til, og det påvirker alt sammen det arbejde, vi er i gang med.

I princippet har jeg hele tiden 18 bolde i luften, og jeg elsker den der konstante søgen efter at få borgerne til at opnå noget sammen, der er større end dem selv.

Jeg elsker den der konstante søgen efter at få borgerne til at opnå noget sammen, der er større end dem selv

Du har udviklet en særlig praksis i forbindelse med dit arbejde med Klub Næstveds guitarhold. Er der dele af den, som du også bruger i dit musikskolearbejde?

Det ligger helt centralt i min måde at arbejde på, at eleverne skal vænnes til at tage ejerskab over det, vi beskæftiger os med. De skal være i stand til at analysere sig selv og de vanskeligheder, der opstår, og så selvfølgelig også være med til at finde nogle løsninger.

På den måde er det en fordel for mig, at jeg plejer at skulle forklare hver enkelt lille detalje eller udviklingstrin for borgerne her i klubben, for der et vigtigt element, når elever skal lære værktøjer til at hjælpe sig selv.

Jeg er vant til lange processer, og jeg er vant til at skabe et rum, hvor modtageren har en høj grad af medbestemmelse, og det gør, synes jeg, at jeg møder mine musikskoleelever på en anderledes og mere inkluderende måde.

KLUB NÆSTVEDS GUITARHOLD

2: *May-Britt Hansen*

Efter at have besøgt René og guitarholdet, fik jeg en snak med May-Britt Hansen. Hun er ansat i Klub Næstved som pædagog og varetager en lang række opgaver, blandt andet som kontaktperson, tovholder, rejseleder og træner i idrætsafdelingen.

Her fortæller hun om klubben i et lidt større perspektiv og om, hvordan pædagerne baserer deres praksis på, at borgerne hjælper til, hvor de kan, og at man i fællesskab løfter de opgaver, der skal til for, at dagligdagen kan fungere.

Vi fordeler opgaver ud fra kompetencer, det er det, vores klub bygger på May-Britt Hansen

Hvor mange borgere kommer her i klubben?

Vi har 72 betalende medlemmer, og oven i det er der vel cirka 15 ikke-medlemmer, som også kommer og tager del i vores aktiviteter. Vi har åbent mandag til torsdag, og derudover har vi en række begivenheder såsom fester og idrætsstævner, der finder sted løbende på forskellige dage hen over året. Vi har regnet ud, at her i gennemsnit kommer 111 borgere hver uge.

Hvordan er det daglige liv i klubben mandag til torsdag?

I princippet kan man komme og gå, som man vil. Det her sted er jo frivilligt, der er ikke nogen borgere, der er visiteret til at møde op, så de skal alle sammen af egen fri vilje rejse sig fra sofaen derhjemme og tage hened. Man kan komme og hygge sig, drikke en kop kaffe, købe et måltid mad og måske være med til en af vores aktiviteter.

Hvilke aktiviteter kan man gå til?

På ugentlig basis har vi guitarholdet, fodbold og hockey, og til sommer starter vi noget powerwalk, street-hockey og petanque. Det er de faste ting, og derudover har vi teater, salsa og linedance, som kører lidt mere ad-hoc i 3-4 måneder ad gangen.

Sommetider er der også borgere, der kommer og siger, at de godt kunne tænke sig at prøve en eller anden ny ting, og så ser vi på, om det kan lade sig gøre at finde en instruktør eller måske etablere nogle nye samarbejder, der kan få det til at lykkes. Guitarholdet er alle tiders eksempel, for det startede vi i sin tid med hjælp fra Næstved Musikaftenskole.

Overordnet set kan man sige, at der til hverdag findes både forpligtende og uforpligtende fællesskaber her i klubben.

Hvori består de forpligtende fællesskaber?

Det kan fx være, hvis man har meldt sig til en aktivitet, hvor andre er afhængige af, at man møder op, men derudover har vi også en lang række praktiske ansvarsområder, som borgerne tager sig af: Rengøring, madlavning, havearbejde osv.

Så det er borgerne, der gør rent i klubben?

Ja, ellers ville stedet her slet ikke kunne fungere. Vi har ikke økonomi til at betale en rengøringsassistent for at komme en gang om ugen, så borgerne tager selv ansvar og fordeler opgaverne imellem sig, alt efter hvad de kan klare, og hvad de ved, de er gode til.

Nogle tager helst opvasken, mens andre foretrækker at vaske gulv. Somme tider sker det, at en af dem kommer og siger, at vedkommende trænger til en pause fra sine opgave, og så finder vi en anden, der kan tage over.

Borgerne tager selv ansvar og fordeler opgaverne imellem sig alt efter hvad de kan klare, og hvad de ved, de er gode til

Jeg lagde mærke til, at en af borgerne stod inde i opholdsrummet og lagde vaskeklude sammen. Er der nogen, der har bedt ham om det?

Nej, det er noget der skal gøres hver dag, og det er forskellige borgere, der tager sig af det. Den der tømmer vaskemaskinen – det kan være mig, men det kan også være en borger – lægger dem på bordet, og så er der altid en eller anden der sørger for, at de kommer på plads.

Jeg har hørt, at det i en lang periode var en af borgerne, der kørte jeres minibus, når medlemmerne skulle hentes rundt omkring, hvor de bor og transporteres til klubben. Hvordan kom det i stand?

Vi fordeler opgaver ud fra kompetencer, det er det, vores klub bygger på, så når nu Michael havde kørekort, skulle han selvfølgelig køre bussen.

Alle er gode til noget. Nogle er hjælpetrænere for idrætsholdene, mens andre tager sig af at skære salat og koge kartofler. Lige nu står Poul-Erik ude i køkkenet og laver mad, for han har sagt, at det vil han gerne stå for om onsdagen.

Har I pædagoger håndplukket dem, der er hjælpetrænere for idrætsholdene?

Det drejer sig typisk om borgere, der har dyrket idræt i mange år, men som nu har nået en alder, hvor kroppen ikke længere helt kan følge med. I stedet hjælper de så til og giver noget videre til de yngre, samtidig med at de stadig er en del af sporten og fællesskabet.

Jeg vil faktisk sige det sådan, at der er ikke én borger, der gør en forskel for klubben, men de har alle hver især nogle kompetencer, som gør dem uundværlige for helheden. Hvad enten det drejer sig om at slå græsset, rengøre toiletterne, handle ind eller aflevere tomme flasker.

Hvis en borger slår græsset, er det så fordi, du har sagt, at der er brug for det?

Det er Poul-Erik, der står for det, og det klarer han helt selv. Han mener, at det er hans græs og hans græsslåmaskine, og han ser helst, at andre ikke piller ved det. Lige på det punkt spiller det med ejerskabet også en stor rolle.

Så det handler i virkeligheden om, at dem der kommer her, også er med til at drive stedet og få alting til at fungere?

Det er de nødt til. Vi kan slet ikke finde frivillige til at klare alle de opgaver, og eftersom vi kun har to fuldtidsstillinger til at dække 4 ugentlige dage med åbent fra 13-20, plus fester, ture ud af huset og andre ad-hoc-aktiviteter, så er det sådan, det må være.

Torsdag er fx vores travleste dag. Vi er 45 til spisning, så der har vi brug for, at alle giver en hånd med, og det er egentlig en positiv ting, synes jeg, for det giver en hel masse til klubben, at vi alle er afhængige af hinanden.

Du kan gå ud og spørge hvem som helst af borgerne, og de vil med garanti sige, at de føler, at det her er deres sted. De får også at vide, at hvis de ikke selv byder ind med noget, så er der ting, der ikke kan lade sig gøre. Nu skal vi for eksempel snart fejre klubbens 20-års jubilæum, og så begynder bestyrelsen at planlægge, hvad der skal ske.

De vil gerne have en pølsevogn, og det er af forskellige tekniske grunde nødt til at være en af os pædagoger der tager sig af at bestille den, men alt det andet – hvem der står for at lave mad, hvem der serverer den, hvem der stiller teltet op, og hvem der slæber stole – det er noget, borgerne selv melder sig til.

Der er ikke én borger, der gør en forskel for klubben, men de har alle hver især nogle kompetencer, som gør dem uundværlige for helheden

Klubben har en bestyrelse, der består af både borgere og pædagogisk personale. Hvordan er den sat sammen?

Klub Næstved er en forening, og bestyrelsen består af medlemmer valgt af medlemmer. Der er i alt ni borgere – for man har besluttet, at suppleanterne også skal være med til møderne – samt to pædagoger som er udpeget af bestyrelsen, og som ikke har stemmeret.

Hvad er pædagogernes funktion i bestyrelsen?

Pædagogerne er der dels, fordi der skal laves en dagsorden og tages referat, dels fordi mange ting har brug for at blive forklaret på en bestemt måde, sådan at bestyrelsen kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag.

Det er vigtigt at være opmærksom på, hvad der rører sig i samfundet og på det lokalpolitiske plan, og som pædagoger er det vores opgave at videreformidle det til bestyrelsen. De skal være helt klar over, at hvis de vælger dén løsning, så sker der det her, og hvis de vælger den anden, så sker der det her.

I har lige haft stormøde for borgere og pårørende, hvor en håndfuld lokalpolitikere kom og diskuterede handicapområdet og Klub Næstveds rolle. Hvem sørgede for det?

Det var bestyrelsen, der inviterede, men jeg var den der stod for det rent praktiske, for det er mig, der kan læse og skrive.

I har idrætshold, hvor udøvere med meget forskellige forudsætninger spiller sammen, og det kan måske få nogle af de mere velfungerende til at føle, at de lidt svagere holder dem tilbage. Hvordan arbejder I med den problematik?

Det er rigtigt, at der er stor forskel på niveauerne. Vi har fx nogle fodboldspillere, der faktisk er rigtig gode, og vi har nogle, der egentlig bare står stille.

Grunden til at de kan spille sammen på et hold, er, at vi i den ugentlige træning har vænnet dem til, at når bolden kommer over til en af dem, der mest står stille, så stopper alle op og venter på, at vedkommende får sparket til den. Det er noget, som alle ved, det er blevet italesat, at vi alle skal have lov til at være med, og det er der ikke nogen, der sætter spørgsmålstegn ved.

Det giver en hel masse til klubben, at vi alle er afhængige af hinanden

Hvad så når I er ude og spille kamp mod andre hold?

Når det er kamp, er det selvfølger noget andet, og der må dem, der er rigtig gode være lidt mere kvikke til at få samlet op, for der bliver der jo ikke ventet på nogen.

Men i den daglige træning ved de alle sammen, at vi har forskellige forudsætninger, og at den eneste måde, man kan blive bedre på, er ved at få lov til at prøve. Alle skal have mulighed for at øve sig og blive bedre.

Det er den underliggende argumentation: Alle skal have mulighed for at blive bedre?

Ja, og selvom det ikke bliver sagt direkte til den enkelte, at du også har ansvaret for, at de andre bliver gode, så ligger det implicit i den måde, der bliver trænet på, og den måde som tingene i det hele taget fungerer på her i huset.

Man peger ikke fingre ad nogen, fordi der er noget, de ikke kan finde ud af, man hjælper dem med at blive bedre til det, og fællesskabet drejer sig ikke kun om det sociale, det rummer også en omsorgsfølelse, som borgerne nærer over for hinanden.

Vi har medlemmer, der kommer i kørestol og som har brug for assistance, når de skal spise, og det er de andre borgere, der sørger for, at de får den hjælp, de har brug for, også hvis de skal mades. Det er kun medicinen, som vi pædagoger står for, alt det andet klarer de selv.

Alle mennesker kan jo godt lide at gøre noget for andre, uanset om de er udviklingshandicappede eller ej, og vi pædagoger gør meget ud af at fortælle dem, hvor vigtige de er, og at det er takket være dem, at det hele fungerer. Sådant noget smitter, og efterhånden er borgerne faktisk også blevet rigtig gode til at rose hinanden for alle de gode ting, som de hver især går og gør.

Kan du komme i tanker om nogen borgere, der er begyndt at komme i klubben, hvor du har tænkt, at her er jeg virkelig nødt til at gå ind og arbejde med at få vedkommende til at forstå vores værdigrundlag?

Ja, ofte, og det handler om at få forklaret spillereglerne fra starten, for det ligger i al anden kultur, når man arbejder med udviklingshandicappede, at det er borgeren, der skal modtage noget. Det er det, mange af dem er vant til.

Her i klubben fungerer det på den måde, at hvis du giver noget, så får du også noget igen, og nogle borgere har brug for at få forklaret, at det her ikke er en restaurant, hvor du bare sætter dig ned, spiser din mad og går igen. Det kan du gøre nogle dage, men andre dage er du nødt til at tage en opvask eller røre i sovsen.

Det sker også, at nye borgere kommer ind, kigger sig omkring og siger: ”Hold da op, jeg er jo meget mere velfungerende end alle de andre, der er her,” og der er man også nødt til at gøre det klart, at det altså ikke er sådan, vi ser på det. Her er vi forskellige, og det er ok.

Alle mennesker kan jo godt lide at gøre noget for andre

Har det noget at gøre med, at de kommer fra nogle miljøer, hvor der bliver taget meget individuelle hensyn?

De er nemlig lige præcis vant til at blive spurgt: ”Hvad kunne *du* tænke dig, og hvad har *du* brug for,” men her i klubben snakker vi ikke så meget om *du*, ikke som sådan i hvert fald. Vi snakker om, hvad *vi* har brug for, og hvad *vi* kan gøre sammen.

Det kan godt være lidt af en omvæltning for dem, der er vant til at det i højere grad handler om dem selv og deres handicap, men til gengæld sker det så også rigtig tit, at de opdager, at de faktisk har meget mere at byde ind med, end de selv troede.

Udviklingshandicappede har jo erfaringer, som de deler med hinanden, og det kan være alt lige fra, at det ikke er en god idé at gå i supermarkedet klokken 17, fordi der er fuldt af mennesker, til hvordan man gør, når man har kærestesorger, og det er fx noget, som vi udfordres af lige for tiden. Hvordan kan man være ekskærester og stadig komme her i klubben?

Sådan noget kan jo være lige så svært for almindelige mennesker, og der er ikke andet for, end at vi må prøve at sørge for, at de hver især har nogle venner og nogle grupper, som de kan holde sig til, så de ikke behøve at løbe på hinanden hele tiden.

Det kan da være lidt af en opgave, men den klarer vi også, og heldigvis er her jo plads nok til alle.

AMAGER KARATE KLUB

Jesper Kofod

Amager Karate Klub befandt sig for godt 12 år siden i en medlemskrise, hvor de mistede en del især højt rangerede elever, og det tvang de to trænere, Jesper Kofod og Henning Wibrand, til at sætte sig ned og definere, hvilken slags klub de egentlig gerne ville stå i spidsen for.

De besluttede sig for, at fællesskabet skulle være i centrum, og på den baggrund udviklede de en række tiltag, der gav dem mulighed for at bruge det sociale samvær som løftestang for alt, hvad der foregår i klubben.

I dag er 15 af klubbens godt 100 elever tilknyttet de to landshold, så læren fra Amager Karate Klub må være, at brugen af fællesskabet i et pædagogisk øjemed både gavner det sociale liv og det faglige niveau.

I dette kapitel deler Jesper Kofod ud af erfaringerne fra årene, der er gået. Han berører blandt andet den årlige camp, vigtigheden af at elever vænner sig til at lære fra sig allerede i en ung alder, det potentiale for motivation der ligger i bæltegrader og gradueringer, samt hvordan klubben forventer af både elever og forældre, at de tager del i fællesskabet omkring stævner.

**Det ligger helt centralt i karaten, at man skal
være i stand til at give det, man har lært,
videre til andre**

Jesper Kofod

I Amager Karate Klub er I tre trænere, Allan Kristiansen, Henning Wibrand og dig selv. Prøv at beskrive jeres samarbejde.

Tanken om fællesskabets betydning gennemsyrrer klubben og dermed også trænerstaben. Vi tre er i løbende dialog med hinanden for at sikre, at træningen er ensartet, og at holdene er fordelt, som de skal være. Der er ikke nogen, hvis mening er vigtigere end andres, heller ikke selvom Henning og Allan er højere rangeret end mig.

Det er blevet sådan, at det er mig, der repræsenterer klubben udadtil, det er mig, der træner de dygtigste elever og tager med ud på stævner, og det er helt fint med mine kolleger.

Cirka hver 14. dag mødes vi for at træne sammen og afstemme de forskellige teknikker, som vi lærer videre til eleverne, for i en sport som karate er en nøje tilrettelagt progression altafgørende.

KARATE-ORDBOG:

Kata: en serie af parader, spark og slag

Kumite: nærkamp

Kort fortalt kan man i karate enten fokusere på *kumite* eller *kata*, og vi er en *kata*-klub. Det er dét, vi er gode til. Det er den samme sport, de samme teknikker, men to helt forskellige tilgange, og fordi *kataerne* bygger videre på hinanden, efterhånden som man stiger i bæltegraderne, er det af stor betydning, at vi trænere har afstemt vores undervisning ned til mindste detalje.

Hvordan tror du, eleverne mærker, at de er en del af en klub, der fokuserer på fællesskabet?

Når man kommer ind et sted, hvor der er et virkelig stærkt fællesskab, så er det svært ikke automatisk at blive en del af det, og vores fællesskab har nogle rammer og nogle mekanismer, der forstærker sig selv.

Først og fremmest er der ingen tvivl om, at det, at vi er flittige til at tage til stævner ude af huset, har været afgørende i forhold til at skabe en velfungerende klub med udøvere på mange forskellige niveauer. Jeg har tit hørt fra de elever, der overvejer at stoppe til karate, at de simpelthen ikke kan undvære turene og det sociale liv, de oplever der.

Jeg synes, at vi formår at nå ret så bredt ud i samfundet, herunder også blandt dem, som jeg kærligt plejer at kalde "bogstavsbørn," og jeg oplever tit, at nye forældre som noget af det første gør mig opmærksom på, at deres barn altså har en eller anden diagnose.

Vores elever starter typisk med at prøve sig selv af som undervisere omkring 14-års-alderen

Hvad betyder det for dig som træner, at forældre gør dig opmærksom på, at deres barn har en diagnose?

Jeg siger til dem, at jeg er egentlig kun interesseret i, hvad barnets navn er, for her er man en del af et hold, og det gør det tit meget nemmere for dem, der måske har det lidt svært i andre sammenhænge.

I klubben og sporten generelt er der meget tydelige rammer, og hos os er der ingen, der må være i tvivl om, hvornår man skal tie stille, kigge efter og gøre som træneren siger.

Jeg har bemærket, at mange af vores elever står skolepatrulje på deres skoler, og det skyldes nok, at hvis du kommer her som lille og ser, at de ældre elever – dine rollemodeller – står ude foran skolen hver morgen, så får du også selv lyst til at gøre det. Det er en helt naturlig ting, og jeg vil vove den påstand at alle, der går her, får noget med i bagagen, som de kan bruge resten af livet.

I årenes løb har mange forældre også meldt tilbage, at karaten har haft en stor betydning for deres børn ud over bare det rent sportslige, og forklaringen på det ligger efter min mening i fællesskabet.

Hvert år afholder I en camp med træning, overnatning og socialt samvær for både elever og forældre. Hvorfor er det vigtigt?

Det er vigtigt for os at få samlet hele klubben på tværs af grader, evner og alder i hvert fald én gang om året. De yngre elever går tirsdag og torsdag, og det er vigtigt, at de også får mødt de lidt ældre, der går mandag og onsdag, for ellers tror de jo, at det de ser til hverdag er alt, hvad der er i klubben.

Det gør det også nemmere for os trænere at få de ældre elever til at undervise de små, for så kender de dem jo allerede lidt i forvejen.

Campen er også rigtig god til at få rystet forældrene sammen, for en forening kan ikke drives uden at de gør en stor indsats, og her taler jeg ikke kun om bestyrelsesarbejde, for i en klub som vores er der altid 1000 ting, der skal gøres.

AMAGER KARATE KLUBS ÅRLIGE CAMP

Giver mulighed for masser af træning og samvær

Er med til at ryste forældrene sammen

**Får eleverne til at mødes på tværs af aldre,
evner og træningstider**

**Skaber hos det enkelte medlem en
større forståelse af klubbens
bredde og værdier**

Ud over den almindelige træning, har I også noget, der hedder Stævneholdet. Hvad går det ud på?

Det er det, man kunne kalde en overbygning til de almindelige hold, og det er for dem, der kan have gavn af at træne en ekstra dag om ugen og prøve sig selv af til stævner.

Jeg holder lidt øje med eleverne på de forskellige hold og prøver at spotte, om der er noget at arbejde med, og det handler rigtig meget om den måde, de bevæger sig på og deres evne til at fokusere.

Det er ikke fordi, jeg går og håber, at de alle sammen bliver danmarksmestre, slet ikke. Det handler om, at eleverne skal gide det, og at der er opbakning fra forældrene.

I det hele taget er stævneholdet en balancegang, for på den ene side er det vigtigt med jævne mellemrum at tage nye elever ind, og på den anden side må jeg også en gang imellem sige stop og fokusere på at udvikle på dem, der allerede er der.

Men med hensyn til rekrutteringen, så har jeg endnu ikke oplevet nogen, der har kommet og prøvet, og som efterfølgende har sagt, at det ikke er noget for dem.

Når man stiller op til et stævne, løber man jo også en risiko for at fejle. Hvordan arbejder I med det?

Det er selvfølgelig individuelt, om man vil gå til stævner, men du kan være 100% sikker på, at du vil blive bakket op, hvis du gør det. Alle oplever at falde igennem på et eller andet tidspunkt, alle kommer til at lave en fundamental fejl, men i de situationer vil du opleve, at dine klubkammerater står og klapper dig ud.

Til gengæld forventer klubben mere af de unge mennesker, end at de bare møder op til et stævne og klarer deres egne ting. Man bliver og viser de andre sin opbakning.

Så på den måde forventer I jo også af forældrene, at de melder sig ind i det større fællesskab, når de tager ud og ser deres egne børn til stævnerne?

Ja, det handler om fællesskabet, også blandt forældrene, og hånden på hjertet: Det er da helt enormt kedeligt for en voksen at sidde i en hal i fem timer en lørdag, men på den anden side så får man snakket lidt med nogle af de andre forældre, efterhånden lærer man dem at kende, og man får en god oplevelse sammen.

Det, at børnene mærker opbakningen fra forældrene, betyder alt, og der er ingen tvivl om, at de elever, der ikke har støtte hjemmefra, kommer til at gå i stå på et eller andet tidspunkt.

Man kan jo ikke tvinge forældrene til at engagere sig, de er voksne mennesker, men man kan vise dem potentialet, og jeg har endnu aldrig mødt nogen, der ikke synes, at det, deres børn brænder for, er fedt.

AKTIVITETER DER BIDRAGER TIL FÆLLESSKABET I AMAGER KARATE KLUB

Rejser og stævner

Den årlige camp

Rollemodeller og elev-til-elev-undervisning

Inddragelse af forældre

Hvordan kommer jeres fokus på fællesskabet til udtryk i den enkelte elevs udvikling?

Vores træning er tilrettelagt sådan, at eleverne meget tidligt bliver vænnet til at tage ansvar både for egen læring og for andres.

Det ligger helt centralt i karaten, at man skal være i stand til at give det, man har lært, videre til andre – oprindeligt var det endda sådan, at der ingen bæltegrader fandtes, og en lærermester kun havde én elev. Man blev undervist, til man ikke kunne lære mere, og så var det meningen, at man skulle gå ud og få sin egen elev og give det, man havde fået videre.

Det er en tanke, som vi holder fast i: Alle skal kunne lære fra sig. Det betyder i praksis, at en helt uerfaren elev pludselig en dag kan blive trænet én-til-én i 20 minutter af en landsholdskæmper, og dét er noget, der giver noget både sportsligt og socialt. Ingen er over andre.

Klubben forventer mere af de unge mennesker, end at de bare møder op til et stævne og klarer deres egne ting

Hvorfor er det vigtigt for jer, at eleverne skal kunne lære fra sig?

Eleverne bliver gradvist vænnet til at give og få feedback fra deres kammerater, og efterhånden som de stiger i graderne, bliver det et krav, at de skal være med til at undervise de yngre elever. De skal simpelthen kunne finde ud af at sige til hinanden, hvad der var godt og skidt, og de skal være i stand til at gå hen til en yngre elev og sige: ”Jeg kan se, at du har svært ved det her. Lad mig hjælpe dig.”

Det er slet ikke nemt, men for os trænere er det en fundamental del af deres udvikling, for hvis de ikke lærer det, så kommer de selv til at stå i stampe på et eller andet tidspunkt.

Det er let nok at sige, at man skal længere ned i stillingerne, og at der skal mere fart på, men så må man altså også selv ud på gulvet og vise det, og det er en vekselvirkning, der giver noget til begge parter.

Unge menneskers forudsætninger for at lære fra sig kan være meget forskellige. Hvordan ruster I dem til den opgave?

Ofte er det grænseoverskridende for dem, især for piger i den tidlige pubertet, og derfor forsøger vi at hjælpe dem ved at formulere det pædagogiske udgangspunkt så enkelt som overhovedet muligt: ”Du skal gøre dig åben.”

Det handler meget om kropssprog, for til at begynde med er det vigtigste, at den du henvender dig til føler, at du er interesseret. Du er svær at kommunikere med, hvis du står og er helt låst i dit udtryk, og det er jo præcis det modsatte, der er brug for.

Der er nogle af teenagerne, der står stejlt på, at de i hvert fald ikke skal undervise børn. De påstår, at de slet ikke kan lide børn, men desværre for dem er det et krav, hvis man skal have det sorte bælte.

Til gengæld viser det sig altid, at når de først kommer i gang, så kan de egentlig godt lide børn alligevel, og så er det slet ikke så slemt, som de gik rundt og troede.

KARATE-ORDBOG:

Dojo: træningssal

-

Senpai: hjælpetræner

Kan du forstå, at det kan virke meget grænseoverskridende for de unge mennesker?

Ja da! Man skal huske på, at det at undervise små børn er som at stå i et bassin med piratfisk. Begynder du at bløde, så æder de dig.

Hvis du går ind i en *dojo* med 25 unger på syv til ni år, og de lugter frygt, så er du færdig. Der er ingen nåde, og noget af det vigtigste, som de her teenagere skal vænne sig til, er, at selvom vi skal have det hyggeligt, så skal der også skæres igennem. Det er en stor del af det. Eleverne skal ikke være i tvivl om, hvornår de skal stoppe med deres sjov og ballade og gøre nøjagtig, som træneren siger.

På et hold vil der altid være 2-3 uromagere, og der kan det være nødvendigt at bytte rundt, så de står længere fra hinanden. Sådan noget skal træneren gøre uden tøven, og jeg er overbevist om, at det for de uøvede undervisere især er denne del, der virker helt vildt grænseoverskridende.

Man er nødt til at have øje for den slags, for det handler meget om at slukke alle de der små brande, så du har kontrol over undervisningen og hele tiden er i stand til at udvikle den.

Det at undervise små børn er som at stå i et bassin med piratfisk. Begynder du at bløde, så æder de dig

Én ting er at give feedback til andre elever, noget andet er ligefrem at skulle instruere dem. Hvordan er den udvikling?

Vi har i tidens løb opbygget en gruppe af *senpais*, der består af dygtige unge mennesker, og de gør en stor forskel for klubben, for de giver mulighed for, at vi kan dele eleverne op og tilrettelægge en mere differentieret træning.

Efterhånden lader vi disse *senpais* tage nogle af de mere formelle træner-uddannelser hos Dansk Karate Forbund, og dem betaler klubben selvfølgelig for.

Samtidig er vi også meget opmærksomme på, at de uddannelser, de får der, først og fremmest dækker bredt, og hvor godt det end er, så er vi som klub stadig nødt til at være meget bevidst om vores egne værdier. Det er uholdbart at have instruktører, der har vidt forskellige tilgange til teknikkerne og den måde, træningen tilrettelægges på.

Vores grundtanke er, at det skal være sjovt at gå til karate, undervisningen skal være et fristed, hvor børnene får lov til at røre sig, og så nytter det ikke noget, at én af trænerne har den tilgang, at eleverne skal stå i en time og træne slag, mens de kigger ind i en væg.

Så I trænere vurderer, hvornår en elev er parat til at få blive udfordret ved at indtage en mere formel rolle som hjælpetræner?

Vores elever starter typisk med at prøve sig selv af som undervisere omkring 14-årsalderen, men det er selvfølgelig altid en individuel vurdering. Der er en dreng, der har hjulpet mig, siden han var 12, han har bare flair for det, og det kan egentlig ikke rigtig forklares på anden måde. Han har det simpelthen i sig.

Blandt de unge ser man hurtigt, hvem af dem, der udvikler lederegenskaber, og hvem der helst vil gemme sig. De kommer højst sandsynligt til at gøre det resten af livet, og derfor er vi som trænere også nødt til at vurdere, i hvilke sammenhænge det giver mening for den enkelte at prøve sig selv af som underviser.

Bælterne er helt klart et vigtigt pædagogisk værktøj for os trænere

Selv folk der intet ved om karate kender til bælterne med de forskellige farver. Hvad betyder de for de små elever?

Bælterne er helt klart et vigtigt pædagogisk værktøj for os trænere, for efterhånden som de begynder at få farver, hjælper de børnene til at følge deres egen udvikling.

Hvis de bare skulle træne derudad, indtil de en dag fik det sorte bælte, så ville vi miste rigtig mange af dem undervejs.

Man går til en graduering for at få det næste bælte. Hvordan foregår det?

Det er sat i system, hvilke *kataer* man skal vise for at få de forskellige bælte, og det er jo en form for eksamen, hvor dem med sort bælte sidder og kigger på.

Men når det er sagt, så skal det jo ikke gå ud over en ung elev, at vedkommende bliver nervøs på dagen og ikke helt klarer skærene. Hvis jeg vurderer, at hverdags-træningen viser den kvalitet, der kræves, så giver det ikke mening at dumpe nogen, fordi de ikke lige kan på dagen.

Det har aldrig været meningen, at det her skulle være en eliteklub, og vi startede i sin tid stævneholdet udelukkende ud fra et socialt synspunkt

Sker det nogensinde, at en elev dumper til graduering?

Altså, en elev kan jo gå fuldstændig i sort, og så må man som træner tage barnet i hånden og gå ud og fortælle mor, at det bare ikke dur i dag, og at vi prøver igen en anden gang. Men helt generelt ser vi her i klubben de tre første grader som motivationsgrader, som man ikke kan dumpe.

Selvfølgelig skal eleverne kunne deres ting for at få bælterne, men på den anden side skal de nok nå at få deres knubs senere hen, når de stiller op til et stævne og ikke kommer videre fra første runde, så det er ikke noget, vi behøver dyrke i klubben.

Som træner har du vel også et stort ansvar i forhold til, hvem du indstiller til graduering og hvornår?

Helt sikkert og jeg har da også udskudt mange elever, der ellers håbede på, at det nu var deres tur. For nogen tid siden måtte jeg fx skuffe en flok med gule bæltter og sige til dem, at selvom de var dygtige, så var de altså endnu ikke til orange.

Jeg har aldrig oplevet, at det med gradueringerne har været et reelt problem, men det er da vigtigt, at man gør det klart for dem, der bliver sprunget over, at de altså *stadig* er dygtige, men at de bare lige mangler det sidste.

Hvilken rolle spiller fællesskabet, når I arbejder med de dygtigste elevers motivation og udvikling?

Det er sådan, at jo højere ens niveau er, desto sværere bliver det at følge udviklingen, så vi har skabt et system, der hjælper vores dygtigste elever i den proces.

De får et stykke papir med spørgsmål, som skal udfyldes efter hver træning. Disse spørgsmål handler fx om styrker og svagheder, hvor meget tid man bruger på sin træning, og ting man fokuserer på lige for tiden, og de skal rangordnes på en skal fra ét til ti.

Ud over papiret med spørgsmål får eleven også en makker – en *spotter* – som følger processen og svarer på de samme spørgsmål, og på den måde får eleven en konkret og objektiv vurdering af sig selv og sin egen udvikling.

Mange opdager, at de faktisk er dygtigere, end de selv går og tror, for de kan jo se sort på hvidt, at deres kammerat har *spottet* dem højere ved de tre seneste træningspas.

Der er i forvejen så meget rod i teenagehoveder, men de her papirer giver dem altså en mulighed for at holde fokus og følge med i, hvor de er lige nu, og hvad det er, de gerne vil opnå.

FORÆLDRE SOM EN RESSOURCE

**De elever, der ikke får støtte hjemmefra,
kommer til at gå i stå på et tidspunkt**

**En forening kan ikke drives uden at forældrene
gør en stor indsats, både i bestyrelsen
og på det praktiske plan**

Jespers tip:

***Alle forældre synes, at det deres børn
brænder for er fedt***

Det virker næsten som om, at din og Hennings vision om at skabe en klub, der hviler på fællesskabet, har haft den sideeffekt, at I nu også har succes med at føre unge op til allerøverste niveau?

Det har aldrig været meningen, at det her skulle være en eliteklub, og vi startede i sin tid stævneholdet udelukkende ud fra et socialt synspunkt. Det lød hyggeligt at tage ud af huset og få nogle oplevelser sammen, og så udviklede det sig egentlig bare derfra.

Nu har vi 15 unge på de to landshold, og de skal altså balancere en tilværelse med træning 5-6 gange om ugen i Dansk Karate Forbund, gymnasium, kæreste og arbejde. Det er helt overdrevet, og jeg er meget tydelig med at sige til dem og deres forældre, at de ikke skal være på landsholdet for min skyld.

En del af problemet er, at ud af alle dem, der er tilknyttet landsholdene, udtager man kun to til Nordiske Mesterskaber og én til EM og VM, og man ser desværre af og til, at dem der ikke klarer *cuttet*, de simpelthen bare stopper. Det er ikke noget med, at de så drosler lidt ned, nej, de stopper ganske enkelt. Hvis de ikke kan komme helt til tops, så kan det bare være lige meget.

Vores træning er tilrettelagt sådan, at eleverne meget tidligt bliver vænnet til at tage ansvar både for egen læring og for andres

Hvordan håndterer du som træner det, at de unge simpelthen stopper til karate, hvis de ikke kan nå helt til tops?

Mit budskab til dem er, at de skal sørge for at nyde fællesskabet. Der er ingen penge i karate, det er ikke ligesom fodbold eller golf, de kommer alligevel aldrig til at kunne leve af det, så hvorfor ofre hele ungdommen på det?

Hav det dog sjovt samtidig, tag nu med til det stævne i Kolding, selvom I har tømmermænd, bare kom og hyg jer.

Jeg har det sådan, at eleverne er mine børn, og det har de været lige siden, de var helt små. Jeg er ligeglad med, hvilken dragt de har på, og for min skyld kan de nøjes med at komme hver 14. dag, bare de bliver ved med at dyrke karate.

Det arbejde du laver for Amager Karate Klub er frivilligt, og du er et godt eksempel på de ildsjæle, der får det, der populært kaldes *Foreningsdanmark* til at fungere. Hvordan holder du gejsten oppe?

Man skal brænde for det, man gør. Jeg tror, at der er mange instruktører ude i foreningslivet, der går og tænker: "Åh, nej, ikke igen. Hvorfor er det lige min dag, hvorfor har jeg meldt mig til det her?"

Jeg tænker mere på, hvor fedt det kunne være, hvis vi kunne nå det og det i dag, og de gange hvor jeg kan mærke, at ungerne går herfra og har haft alle tiders træning, de er det hele værd. Jeg kan blive helt høj af det.

Jeg har set adskillige eksempler på mennesker, der er stoppet i foreningslivet, fordi de i bund og grund ikke kunne se, hvorfor de skulle bruge så meget tid på andres børn, men for mig handler det om kærlighed til sporten og klubben.

Man er ganske enkelt nødt til at synes, at det at lære fra sig er det fedeste i hele verden.

Hvordan vil du karakterisere den relation, du har til dine elever?

Nogle af mine ældste elever har jeg haft, siden de var 6 år, og jeg må sige, at det har været en fantastisk rejse. De lover mig, at de vil skubbe mig rundt i kørestol, når jeg bliver gammel, for i deres øjne er karateklubben jo det eneste, der findes i mit liv.

De tror, at når de selv stopper, så er der ikke andet for mig at gøre end at gå på pension.

Der var nogle år, hvor tre af dem af og til rendte rundt uden for mit køkkenvindue for at se, om jeg var hjemme. Jeg har tit stået på græsset udenfor og lavet karate, så de kom forbi for lige at spørge om et eller andet, og så måtte vi jo mødes ude på plænen og få styr på det.

Jeg ser generelt eleverne som mine egne børn. Som træner har jeg har 25 unger, som jeg ikke skal betale børnepenge for, og som jeg ikke skal bespise. Det er en drømmetjans!

Man er ganske enkelt nødt til at synes, at det at lære fra sig er det fedeste i hele verden.

Det virker som om, nogle af eleverne opfatter karateklubben som mere end bare et sted, hvor man dyrker sin fritidsinteresse?

Mange af de ældre og dygtige elever lever og ånder karate. De har nogle af deres bedste venner her i *dojoen*, og det er mit indtryk, at de egentlig ikke ser særlig mange fra deres klasse.

Vi har flere, især piger, som er blevet mobbet og har været nødt til at flytte skole, og de finder et fællesskab her og ser også hinanden privat. Det bliver næsten en form for familie.

Når der er sommerferie, kan nogle af dem godt finde på at ringe til mig og spørge, hvornår vi skal træne.

“Jamen, jeg er på ferie,” siger jeg så.

“Ja, men hvornår skal vi træne?”

BALLERUP MUSIKSKOLES GUITARENSEMBLER

Frank Massa & Thomas Winthereik

Torsdag er sammenspilsdag for guitareleverne på Ballerup Musikskole, og mellem kl. 17.30 og 21.00 leder de to lærere, Frank Massa og Thomas Winthereik, tre meget forskellige sammenspilsgrupper: *Flotte Guitarister*, *Quick Hands* og *Goldfingers*.

De har naturligvis alle fællesskabet som omdrejningspunkt, men jeg vil her fokusere på to af dem – *Flotte Guitarister* og *Goldfingers* – fordi de på hver deres måde skiller sig ud fra det, man lidt generaliserende kunne kalde det ”traditionelle” musikskoleorkester.

Sidst i kapitlet skal det handle om et tredje fællesskab, et som musikskolelærere måske ikke så tit sætter ord på, nemlig det kollegiale. Frank og Thomas har en stærk relation, hvor venskab og arbejde griber ind i hinanden, og det bidrager på forskellige måder til deres samarbejde omkring eleverne.

**Nøglen til et godt samarbejde er gensidig respekt,
og den kommer før venskab
og alt muligt andet**
Thomas Winthereik

I: FLOTTE GUITARISTER

Et guitar-fællesskab med leg og spilleglæde som omdrejningspunkt

Flotte Guitarister (ja, det er eleverne selv, der har fundet på navnet) består af 10 børn i alderen 8-12 år, der har spillet i 1-2 år. De kommer ind i lokalet, glade og fulde af energi, tager deres instrumenter frem og gør sig klar. Alle på dette hold spiller med remme, der er ingen noder på noget tidspunkt, og de står op hele tiden.

De er så småt startet på et nyt stykke, *Malagueña*, og det skal de øve videre på i dag, men først arbejder Frank og Thomas lidt med det, som de kalder for *ABC-trapper*. Det er en pædagogisk tilgang, som de to har udviklet sammen, og som de stadig udvikler på. Den ligger til grund for den måde, orkestret arbejder på, og således er den også afsættet for at lære det nye stykke.

Undervisningen er kendetegnet ved en meget legende og dynamisk tilgang, og overordnet set kan dagens lektion (50 minutter inkl. en kort pause) deles ind tre dele:

- Første del: Skalakendskab, sammenspil/vekselspil og opsummering af grundlæggende aspekter ved *ABC-trappe*-systemet.

- Anden del: Simple tekniske øvelser der leder hen mod den tostemmige melodi, som er karakteristisk for *Malagueña* -stykket.
- Tredje del: Indstudering af selve *Malagueña* -stykket.

Hovedelementerne i ABC-trapper er skalaspil, som eleverne lærer ved at I viser, hvordan de skal spilles. Der er ingen noder involveret. Hvordan opstod idéen?

FRANK: Det startede egentlig under corona-nedlukningen, hvor vi var tvunget til at undervise online. Det var vanskeligt at tage den traditionelle og lidt intellektuelle vej med noder, så vi prøvede en mere legende tilgang, hvor eleverne lærer a-mol-skalaen i forskellige oktaver efter gehør. Vi starter på det dybeste a, du kan spille på guitaren, og derfra bevæger vi os opad. Den første oktav kalder vi *Den Mørke Trappe*, derefter kommer *Mellemtrappen* og til sidst *Den Lyse Trappe*.

Overordnet set betragter vi noder som et redskab eller et hjælpemiddel og ikke et mål i sig selv

Frank Massa

I har hver især taget ABC-trappe-metoden med ind i jeres almindelige instrumentalundervisning, og den er i høj grad i brug, når *Flotte Guitarister* spiller sammen. Betyder det så, at jeres elever ikke længere lærer noder?

FRANK: Nej, slet ikke. Vi bruger de to tilgange parallelt, de supplerer hinanden, og der er ikke nogen overgang imellem dem. Med *trapperne* forsøger vi at gøre det hele lidt mere sjovt og umiddelbart, især i sammenspilssituationerne. I sololektionerne er der mere tid til at gå i dybden med noder og den slags ting, men overordnet set betragter vi noder som et redskab eller et hjælpemiddel og ikke et mål i sig selv.

Jeg kan se på jeres helt unge elever, at de er i stand til at spille langt flere toner og bruge instrumentets rækkevidde på en helt anden måde, end de fleste andre, der starter med at lære én node ad gangen og så gradvist udvider kendskabet. Hvordan oplever I det selv?

FRANK: Det er korrekt, men igen: Vi går ikke på kompromis, så noderne er en del af det hele allerede fra starten.

Til gengæld vil jeg pointere, at hvor jeg selv – ligesom langt de fleste andre guitarlærere, tror jeg – tidligere startede med at lære mine elever tonerne g, a, b i det, vi nu kalder *Den Mellemste Trappe*, så er den første node, de lærer nu, a'et på den dybe streng. Det er pudsigt, for i de fleste guitar-skoler kommer basnoderne jo først langt senere, og det betyder, at det er dem, mange elever i virkeligheden er dårligst til. De når ligesom aldrig

rigtigt at komme helt på plads, før man er videre med polyfont spil og alt det der.

Det, at de starter med det dybe a, har den store fordel, at det er meget lettere rent visuelt at adskille a- og b-noderne fra hinanden, når de ligger nede under systemet. Vældig mange børn har svært ved at skelne mellem de seks strenge og de fem nodelinjer, og det kan være så forvirrende for dem, med alle de noder, der ligger og roder rundt inde på og mellem linjerne. Den forhindring undgår man, når man starter nede i *Den Mørke Trappe*.

Desuden er fingersætningen til tonerne a, b, c og d, e, f tilfældigvis den samme, når man spiller i guitarens basregister, og det er også noget af en gave for eleverne.

De to orkestre har jo egentlig *trapperne* som fælles sprog

Frank Massa

Er jeres udgangspunkt, at eleverne skal kende tonernes navne, når de spiller trapperne?

FRANK: Ja, navnene er en vigtig del af det. Jeg er en af dem, der før i tiden sagde a, h, c, og jeg må indrømme, at det bare fungerer tusind gange bedre at kalde det b. Alle forstår det.

Skalaerne er ligesom Legoklodser. Man kan sætte dem sammen på et utal af forskellige måder, man kan bygge akkorder op, og min erfaring er efterhånden, at selv små elever kommer hurtigere i gang med det polyfone spil, når de er startet med *trapperne*.

Her følger en kort gennemgang af første del af lektionen med *Flotte Guitarister*:

'Den mørke trappe' øves i flere trin:

- 1) *Én elev spiller tonerne a-b-c, d solo, og derefter spilles e-f-g tutti. Alle, både elever og lærere, prøver rollen som solist*

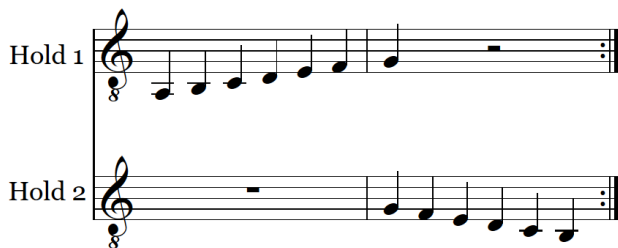

- 2) *Solo: a, b, c – Tutti: d, e, f, g*
- 3) *Solo: a, b – Tutti: c, d, e, f, g*
- 4) *Hele skalaen både solo og tutti*

På nuværende tidspunkt har hver elev spillet skalaen fra a til g adskillige gange og på flere forskellige måder: I mindre og større bidder, samt solo og unisont med de andre.

Holdet deles nu op i to grupper. Den første spiller skalaen opad fra a til g, og den anden overtager fra toptonen og spiller nedad fra g til a.

Dette gøres flere gange, indtil rollerne byttes om, og det hele gentager sig.

Jeg lægger mærke til, at eleverne får spillet rigtig meget i løbet af lektionen, samtidig med at I også har en meget humorfyldt og legende stemning.

FRANK: Der er ingen tvivl om, at det med nodelæsningen går bedst, når vi har eleverne én-til-én. Så snart de er sammen, bliver det musikalske meget mere umiddelbart, de står med deres guitarer og har det sjovt med hinanden, og så er noderne egentlig bare en slags barriere. Både Thomas og jeg kan lide at lave sjov, men vi bliver hurtigt en slags gamle legeonkler, sammenlignet med det fællesskab, børnene har med hinanden.

Jeg har endnu ikke oplevet en elev, der ikke synes, at de lege, som man kan lave med *ABC-trapper*, er sjove
Frank Masse

Man kan sige, at *Flotte Guitarister* er generation nummer to, der er startet med *ABC-trapper*. Den første er dem, der spiller i *Quick Hands*, og som kommer lige bagefter. Hvordan vil du karakterisere det orkester?

THOMAS: De er i høj grad præget af at være startet på den samme måde, som *Flotte Guitarister*. De kan noder, men meget af det, vi laver med dem, foregår stadig uden, og vi kan mærke på dem, at de er meget indstillede på, at der kan være flere veje til at lære et nyt stykke.

Derudover har de samme udfordringer som alle andre, der er blevet rimelig gode til et instrument, og som nu er blevet de der 13-14 år. Det handler om at holde fast på dem og om at få dem til at huske, at orkestret er et fællesskab, der er vigtigt at værne om.

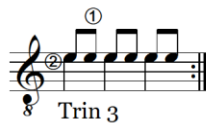
FRANK: De to orkestre har jo egentlig *trapperne* som fælles sprog. Metoden er god til begyndere, og jeg har endnu ikke oplevet en elev, der ikke synes, at de lege, som man kan lave med *ABC-trapper*, er sjove. Desuden er de virkelig brugbare for os lærere, for man kan blive ved med at finde nye måder at anvende dem på. Jeg synes, at i forhold til spilleglæde, så får eleverne meget foræret med denne her tilgang.

Eleverne når at prøve mange af de forskellige roller, inden vi lægger os fast på den endelige form
Thomas Winthereik

Tilbage til *Flotte Guitarister*, der nu er nået til lektionens anden del:

Den teknik man skal bruge til at spille den tostemmige melodi i *Malagueña* øves i flere trin:

- 1) Alle spiller 1. streng løs med skiftevis tommel- og pegefinger på højre hånd
- 2) Alle spiller 2. streng løs med tommelen og 1. streng løs med pegefingeren
- 3) Alle placerer en af venstrehåndens fingre på 2. streng/5. bånd. Dette spilles solo af hver enkelt guitarist i to takter, og derefter tager den næste over
- 4) Venstrehåndens finger rykkes til 2. streng/6. bånd, og øvelsen gentages

- 5) Alle får endnu en tur, men denne gang bestemmer man selv, hvor man vil placere sin finger, og det er vidt forskelligt, hvad børnene vælger: Nogle bruger enten de samme toner som før, eller dem der findes lige i nærheden, andre bevæger sig helt uden for gribebrættet og frembringer dermed nogle sjove, fugleagtige lyde

Det annonceres, at det snart er tid til pause, men inden da skal alle først lige prøve at spille tonerne: a-c-b enstemmigt fra Mellemste Trappe.

En af eleverne kan huske fortsættelsen: a-g-f, og han får lov at vise den til de andre.

Alle prøver melodien én efter én, og derefter spilles den tutti tre gange.

Til allersidst spørger Frank, hvem der kan huske 'g med hashtag', en elev viser, hvordan tonen gis i Mellemste Trappe spilles, og så er det tid til pause.

Når man ser jer arbejde, virker det næsten som om, at stykkets struktur – eller arrangementet om man vil – vokser frem, mens I står og spiller med eleverne. Går I på en måde lidt workshop-agtigt til værks?

THOMAS: Det kan man vel godt sige. Vi gør i hvert fald meget ud af at give plads til, at der kan ske noget i samspillet med eleverne, og at musikken kan forme sig efter situationen.

FRANK: De fleste lærere har nok prøvet at lave et arrangement, som så viser sig ikke rigtig at fungere, fordi der er nogle ting, der simpelthen er for svære for eleverne. Det kan bare være utrolig vanskeligt at sidde ved skrivebordet og forudse, hvad der er virker, og hvad der ikke virker, men det kommer vi i forkøbet ved at gøre det på denne her måde.

Undervejs opdager vi, hvad der fungerer, og vi kan nemt foretage småjusteringer, uden at det påvirker helheden.

THOMAS: Det har også den fordel, at eleverne faktisk når at prøve mange af de forskellige roller, inden vi lægger os fast på den endelige form. Det gør, at de kender stykket og de forskellige stemmer rigtig godt, når vi så sætter delene sammen til en helhed.

Til sidst skriver vi det selvfølgelig ud på noder, vel vidende at det slet ikke er dem alle, der kommer til at gøre brug af dem, men vi vil have, at de også får den vinkel på sammenspillet.

Det kan være utrolig vanskeligt at sidde ved skrivebordet og forudse, hvad der er virker

Frank Massa

Oplever I, at det giver eleverne en større grad af ejerskab over det repertoire, I spiller, når de er en del af processen?

FRANK: De synes, den der proces er sjov, men jeg ved ikke, om de ligefrem tænker på det på den måde. I hvert fald mærker de nok, at vi hele tiden har musikken for øje, for selvom vi godt kan gå lidt på kompromis, så gør vi det ikke for kompromisets egen skyld. Det skal lyde godt.

THOMAS: Et par af eleverne ønskede virkelig meget, at vi skulle spille *I'm still standing* af Elton John, og der kunne man godt mærke, at nogle af dem tog et særligt ejerskab over det.

Der var især én, der virkelig markerede sig som den, der havde rigtig godt styr på akkorderne, og man fornemmer, at det betyder meget for ham, at han lige nu er den i dette stykke, der er bedst i den rolle.

Til gengæld er der to andre, dem der ønskede sangen, der virkelig gerne har villet spille guitarsoloen, og den har vi slet ikke skrevet ind i noderne. De har lært den, de kan den forfra og bagfra, og de ved udmærket godt, at den simpelthen bare tilhører dem

Flotte Guitarister skal i gang med lektionens tredje og sidste del:

Frank spørger igen, hvem der kan huske 'g med hashtag' i Mellemste Trappe. Ved fælles hjælp finder eleverne ud af, hvordan man spiller tonen gis.

Derefter er instruksen: Spil e fra mørke trappe, g med hashtag og b fra mellemtrappen.

- 1) Eleverne prøver solo
- 2) Eleverne prøver igen solo, men denne gang gentages figuren
- 3) De to takter kombineres med den tostemmige figur, de spillede tidligere, og eleverne prøver solo

- 4) En af eleverne opdager sammenhængen og forbinder det nye med den melodi, de øvede tidligere

- 5) Alle prøver solo
- 6) Hele melodien spilles tutti tre gange

Det er de sidste, de når i denne lektion. Eleverne pakker sammen, og Thomas og Frank gør klar til næste gruppe, Quick Hands.

Undervisningen er i høj grad lagt an på vekselspil mellem tutti og soli, men generelt er de unge elever i Flotte Guitarister gode til at være rolige og vente, til det bliver deres tur.

Der er øjeblikke, mest i overgangene mellem lektionens forskellige dele, hvor de slår sig løs og fjoller med hinanden, men det er tydeligt, at de forstår fællesskabets regler, så snart lærerne kalder til orden.

II: GOLDFINGERS

Et guitar-fællesskab som fastholder eleverne helt ind i voksenlivet

Anden del af dette kapitel handler om dagens sidste orkester, der udelukkende består af voksne. Jeg taler med Frank og Thomas om, hvordan det har udviklet sig i løbet af årene, og jeg taler også med nogle af medlemmerne om, hvordan de oplever orkestret, og hvorfor de stadig vælger det til i en travl hverdag.

Når man ser på *Flotte Guitarister* og *Quick Hands*, så tegner der sig et billede af den traditionelle musikskole-model, hvor eleverne bevæger sig op igennem orkestrene, i takt med at de bliver dygtigere og ældre. I *Flotte Guitarister* er de 8-12 år, og *Quick Hands* består af teenagere, men det sidste orkester er temmelig specielt. Fortæl lidt om *Goldfingers*.

THOMAS: *Goldfingers* er vores 'dygtigste' orkester, og det består af 12 guitarister i alderen 20-47, hvoraf de to ældste har været med siden starten i 1992. De har begge civile jobs, men er dygtige amatører. Derudover er der blandt andet en uddannet klassisk guitarist fra DKDM, der nu selv arbejder som guitarlærer, en nuværende studerende på DKDM, to DTU-studerende, der faktisk begge gik et par år på DKDM med klassisk guitar, indtil de besluttede sig for at skifte uddannelse, samt to der går på MGK med hhv. klassik og rytmisk hovedfag.

Ligesom alt andet i den her branche har det gået op og ned i årenes løb

Thomas Winthereik

I mange år har det jo været sådan, at folk simpelthen bare er fortsat med at spille i *Goldfingers*, endda også de elever der kom videre på konservatoriet. Hvordan får I det til at fungere?

THOMAS: Lige nu har vi en rigtig stærk gruppe, der fungerer godt både musikalsk og socialt, men ligesom alt andet i den her branche har det gået op og ned i årenes løb.

Det er vigtigt, at alle arbejder hårdt for at holde niveauet højt, og i nogle år har det været utrolig svært at finde repertoire til *Goldfingers*, fordi de var for dygtige til at spille nemme stykker, men de øvede sig for lidt til at spille noget, der var svært.

Lige for tiden har de et fantastisk højt niveau, fordi de er dedikerede, og fordi de nyder at blive udfordret.

FRANK: Jeg oplever det sådan, at det betyder meget, at vi lærere er åbne og ikke er alt for faste i vores overbevisninger om, hvordan tingene skal gøres, og det gælder egentlig både de store og små elever. Det kan sagtens ske, at tingene udvikler sig i en retning, som du ikke lige havde forestillet dig, og der skal man som lærer kunne lytte og lade deltagerne finde inspiration i hinanden og det, der sker i sammenspillet.

***Goldfingers* spiller på et meget, meget højt niveau, og det er selvfølgelig sjovt at være en del af, men hvad tror I ellers, det er, der gør, at eleverne vælger lige netop det fællesskab til i deres voksenliv, hvor de også har travlt med studier og arbejde?**

THOMAS: Jeg har været med til at lede orkestret siden slutningen af 1990'erne, og jeg har i hvert fald oplevet, at det har været vigtigt, at vi har kunnet give folk lang snor, når der var

brug for det. Der sker så mange ting i voksenlivet med flytning, studie, job og familie, og der har beskeden altid været, at man bare skulle tage den tid, der var brug for, og at man altid var velkommen igen.

Derudover er det også vigtigt, at man som lærer har blik for at få sat de rigtige mennesker sammen, for det giver mulighed for at lave noget, der har kvalitet, og det kan eleverne mærke. Det er motiverende.

Man skal helst undgå den der onde cirkel, hvor fremmødet er for ustabilt og hvor dem, der er mødt op, er irriterede på dem, der blev væk. Der har været perioder, hvor vi tænkte, at nu slutter det simpelthen, fordi der kun var fire medlemmer, der kom hver gang, men det gik, og nu er vi heldigvis et helt andet sted. Eleverne kommer allermest på grund af fællesskabet, og fordi de godt kan lide at blive inspireret af hinanden.

FRANK: Det er virkelig en balancegang. Jeg har lige måttet tage en voksensnak med teenagerne i *Quick Hands*, fordi de har brug for at blive mindet om, at et fællesskab ikke er noget, man bare kan tage for givet. Man må værne om det og huske, at selvom man godt kan kede sig lidt og blive utålmodig på grund af dem, man har omkring sig, så har man også selv en gang været urutineret og usikker.

De har brug for at blive mindet om, at et fællesskab ikke er noget, man bare kan tage for givet

Frank Massa

Man kan næsten ikke tale om *Goldfingers*, uden at nævne den tidligere lærer, Dag Egil Berge, som gik på pension for knap fire år siden. Thomas, han var din kollega, og han var Franks forgænger i jobbet, hvordan har han været med til at forme orkestret?

THOMAS: Dags stil er uden tvivl en stor del af hemmeligheden bag den ret så enestående kultur, der er i orkestret, og det handlede mest af alt om, at han er god til børn og unge og ikke mindst god til at sætte sig selv i spil.

Når Dag bragte noget på banen, som han syntes var vigtigt, så lyttede man, og når han krævede noget af sine guitarister, så fik de lyst til at leve op til hans krav.

Hvad kunne det for eksempel være for emner, han bragte på banen?

Det kunne handle om det, vi lige sad og beskæftigede os med, og det vi gjorde for hinanden. Hvor vigtigt det var, at vi her og nu spillede klassisk guitar. Han evnede virkelig at italesætte den enkeltes betydning for fællesskabet, og det savner vi nok lidt i dag, for det er slet ikke noget, jeg kan finde ud af. For mig er der så meget andet i livet, der er vigtigere end klassisk guitar, men Dag kunne simpelthen iscenesætte det, så det næsten kom til at handle om liv og død.

Man skulle tro, at det var løgn, men jeg har set det så mange gange, og eleverne åd det bare råt. De elskede det, og det er også en af hemmelighederne bag, at han er lykkedes med at opfostre så mange elever, der er fortsat på konservatoriet.

Jeg fik mulighed for at overvære dagens lektion med Goldfingers, og benyttede lejligheden til at stille nogle af medlemmerne et par spørgsmål.

Allan og Sune, I er de ældste, og I har begge været med siden begyndelsen i 1992. Hvad er det, der giver jer lyst til at være med i orkestret?

ALLAN: For mig udspringer det af et ønske om at holde fast i musikken, selvom voksenlivet også består af så mange andre ting.

SUNE: Fællesskabet og det at spille god musik sammen med andre er det vigtigste for mig. Det betyder også noget, at det er med til at holde min gamle interesse for klassisk guitar ved lige, for hvis jeg meldte mig ud, ville der hurtigt gå et kvartal, hvor jeg slet ikke fik spillet. Det her fællesskab gør, at jeg er nødt til at prioritere instrumentet.

Til daglig arbejder jeg inden for det naturvidenskabelige felt, og det er bare så dejligt også at få aktiveret den anden halvdel af hjernen.

Peter, du har været med i mange år, bl.a. mens du gik på DKDM og også nu, hvor du har skiftet retning og studerer på DTU. Hvad er det, der giver dig lyst til at være med?

PETER: Dels er det hyggeligt, og dels giver det mig mulighed for stadig at spille klassisk guitar på et relativt højt niveau. Det er fedt, at man bare kan møde op og spille sammen med de andre, og så lyder det så godt, som det gør.

Fredrik, du er uddannet guitarist, og du arbejder selv som guitarlærer. Hvordan finder du tid til at være her hver torsdag?

FREDRIK: I alle de år, jeg har arbejdet som underviser, har jeg bestræbt mig på at lægge mit skema sådan, at jeg kan nå at komme her og spille med.

For det første er her et fællesskab, som jeg holder rigtig meget af, og for det andet har jeg erfaret, at jeg bliver en bedre musiker af at spille med de her mennesker.

Det er faktisk mit 30. år i Goldfingers, og når jeg ser tilbage, er det virkelig tydeligt, hvor meget det her orkester har givet mig. Jeg har simpelthen så mange oplevelser og røverhistorier, samt et enormt repertoirekendskab, som jeg kan tage med over i mit eget virke som guitarlærer.

Hvordan gik det egentlig til, at det her orkester blev sådan et, som voksne mennesker havde lyst til at fortsætte i?

SUNE: Det er svært at sige, for det skete ligesom bare. I mange år var der en del fokus på, at vi fik lavet sociale ting sammen: Der var koncerterne og udlandsrejserne

samt en tradition for at tage til Sverige og overnatte i en hytte en gang om året, men vi gør desværre ikke så meget af den slags mere.

FREDRIK: Det fællesskab, som jeg oplever her, vil jeg gerne give videre til mine egne elever. Der er helt klart et skæringspunkt, når unge mennesker skal begynde på videregående uddannelser, hvor det er vigtigt, at man evner at holde fast på dem på trods af alle de andre spændende ting, der sker i deres liv.

Jeg tror, at det er en kæmpe fordel, at Goldfingers har to lærere, for det gør ganske enkelt, at der er et større rekrutteringsgrundlag. Jeg er ansat i mindre stillinger på to forskellige musikskoler, og jeg kan tydeligt mærke, hvilke begrænsninger det giver.

SUNE: Når det kommer til stykket, har det allervigtigste faktisk nok været, at vores lærere har været så entusiastiske. Jeg husker en periode, hvor vi kun havde Dag som instruktør, fordi musikskolen var nødt til at spare Thomas' timer væk, men det forhindrede ham nu ikke i at møde op hver torsdag alligevel.

Thomas nævner selv den helt særlige kultur, I har her i orkestret.

SUNE: Ja, det er netop det, jeg mener. I tidens løb er der mange af medlemmerne, der har haft brug for at holde en pause af forskellige grunde, men langt de fleste af dem er vendt tilbage igen. Det er ligesom mafiaen – bedst som man tror, man er ude, så bliver man trukket ind igen.

JENS: Da jeg startede i et af de mindre orkestre, havde jeg altid i baghovedet, at jeg en dag skulle med i Goldfingers, når jeg blev ældre og dygtigere. Jeg har hele tiden vidst, at det var et naturligt sted for mig at fortsætte, når jeg blev god nok.

PETER: Vi medlemmer tager også et ret stort ansvar for, at orkestret skal fortsætte med at være sjovt at være med i. Jeg er begyndt at lave nogle arrangementer, som vi skal spille, og i årenes løb har vi sørget for at få stablet nogle fine afslutningskoncerter i både Litteraturhaus og Rundetårn på benene. Jeg synes, at vi er gode til i fællesskab at sætte os nogle mål, som vi vil nå.

III: FRANK OG THOMAS

Et fællesskab der kombinerer arbejde og venskab

Det, at Frank og Thomas har en privat relation, spiller en stor rolle i forhold til deres samarbejde på musikskolen. I dette kapitels tredje og sidste del fortæller de bl.a. om deres arbejdsformer, om balancen mellem arbejde og privatliv, om hvordan de forsøger at udnytte hinandens styrker og svagheder, samt om den betydning deres fællesskab har i forhold til at bevare arbejdsglæden.

Ud over de to meget forskellige fællesskaber, som vi lige har talt om, så er der faktisk et tredje, som også interesserer mig, og det er det, som I to har sammen. Hvor længe har I kendt hinanden?

THOMAS: Frank blev ansat her på musikskolen for tre-fire år siden, men på det tidspunkt havde han allerede været min sparringspartner i mange år. Vi har kendt hinanden siden konservatoriet, vi har spillet kammermusik sammen, og vi er egentlig bare gode venner.

I en musikhæders liv kan det være lidt sparsomt med voksne, der for alvor gider høre om det, vi går og laver, så det er rigtig rart at kende en, der er lige så passioneret omkring faget som en selv. Derudover er det selvfølgelig bare en fordel, at vi ovenikøbet kender hinandens elever.

I har fortalt mig, at I mødes fast hver mandag og fredag formiddag inden arbejdsdagen starter for at øve guitar og spille tennis.

THOMAS: Og drikke kaffe!

Kan det så godt ske, at I også kommer til at tale om undervisning?

FRANK: Altså, den der samtale kører hele tiden.

THOMAS: Vi har det problem, at vi snakker for meget og øver for lidt.

Jeg oplever, at vi har en form for fælles ejerskab over hinandens elever

Thomas Winthereik

Så I er ikke så gode til at adskille arbejde og fornøjelse?

FRANK: Det tænker vi slet ikke over, men Thomas har ret i, at det kan betyde meget at have en professionel at dele sine tanker med. På min tidligere arbejdsplads havde jeg ikke på samme måde en nær fag-kollega, og det kunne godt være hårdt i perioder.

Det er ikke nødvendigvis fordi, man har brug for store pædagogiske diskussioner, men af og til kan en stille bekræftelse af, at det, man er i gang med, er rigtigt og godt, have en enorm betydning.

Det får man selvfølgelig også til en vis grad fra eleverne, men det er jo et helt andet sprog, de taler, og fra tid til anden kan man godt savne noget voksensnak.

THOMAS: I vores branche er det altafgørende, at man sørger for ikke at brænde ud og miste lysten, og der er vi heldige, at vi kan stimulere det hos hinanden. Det er da også meget sjovere at lave nogle resultater og have nogle gode oplevelser med eleverne, hvis man har en voksen at dele det med.

Når man ser jer undervise sammen, virker det næsten som om, at meget af det I laver er improviseret. Kan det lade sig gøre, fordi I kender hinanden så godt?

THOMAS: Nogle gange er det vel lidt improviseret, og andre gange er det mere planlagt. Det afhænger af, hvor langt vi er i forløbet, men generelt deler vi det sådan op, at vi hver især har ansvaret for et stykke, og så supplerer den anden med detaljer.

FRANK: Tit er det jo også sådan, at vi lægger en plan, men når vi så står der, sker der pludselig noget helt andet, og så gælder det om at lade sig føre med af den der kreativitet, der opstår. Det er jo dumt at holde fast i en plan, bare fordi man har den.

THOMAS: Da jeg var kollega med Dag Egil, havde vi på mange måder det samme arbejdsfællesskab. Vi talte så bare meget i telefon, mens Frank og jeg mødes og laver forskellige ting sammen. Begge metoder fungerer rigtig godt, og i begge tilfælde oplever jeg, at vi har en form for fælles ejerskab over hinandens elever.

Det gælder om at lade sig føre med af den der kreativitet, der opstår. Det er jo dumt at holde fast i en plan, bare fordi man har den

Frank Massa

Indtager I helt automatisk forskellige roller i jeres samarbejde?

THOMAS: Når vi fx begynder at udvikle sådan noget som *ABC-trapper*, er Frank meget bedre end mig til tidligt at definere, hvad han vil kalde de forskellige ting. Han har flair for at systematisere. Begrebet *kældertrin* er et godt eksempel. Jeg ender tit med at bruge forskellige udtryk med forskellige elever, og det kan godt blive noget rod en gang imellem.

FRANK: En del af det, vi beskæftiger os med, findes jo slet ikke i forvejen, så i virkeligheden prøver vi os bare frem.

THOMAS: Man kan vel koge det ned til, at Frank er tålmodig med, at jeg ikke nødvendigvis gør det på samme måde som ham, og jeg er tålmodig med, at Frank er meget hurtig til at definere de forskellige begreber og metoder.

Dengang vi spillede kammermusik sammen, kunne jeg godt finde på at vente til to minutter før en koncert med at lægge mig fast på en fingersætning, mens Frank fungerede stik modsat.

FRANK: I vores samarbejde har jeg nok også vænnet mig til at eksperimentere lidt mere og i lidt længere tid. Alt i alt fungerer det, fordi vi komplementerer hinanden så godt.

Ikke alle kan være så heldige at arbejde sammen med en af deres bedste venner, men alligevel kan man jo altid prøve at forbedre de relationer, man har til sine kolleger. Har I nogle gode råd til, hvad man kan være opmærksom på i den sammenhæng?

THOMAS: Det er i hvert fald vigtigt, at man har respekt for, hvad den anden kan. Jeg føler, at jeg til enhver tid kan lade Frank føre sine idéer ud i livet, for jeg ved, at det nok skal blive godt. Hvis man ikke har det sådan, så bliver det langt sværere at give slip og finde ind i det flow, hvor der er frihed til at lege, og hvor de spændende ting opstår.

FRANK: Og så dur det jo ikke, at man har det sådan, at tingene kun kan gøres på én måde, og at ens elever kun kan spille på én måde. Man er nødt til at være åben.

THOMAS: Man behøver bestemt ikke være bedste venner for at få det til at blomstre, for jeg har egentlig haft lignende relationer til andre kolleger. Jeg vil faktisk sige, at nøglen til et godt samarbejde er gensidig respekt, og den kommer før venskab og alt muligt andet.

ORKESTEREFTERSKOLEN HOLSTEBRO

Charlotte Borchorst Faurschou

OrkesterEfterskolen blev stiftet i 2004, og har siden udviklet sig til at være en vigtig trædesten for mange unge på vejen til en uddannelse og karriere inden for musikken. I dette kapitel fortæller stifteren, Charlotte Borchorst Faurschou, blandt andet om hvordan idéen opstod, om hvordan hun undervejs selv lærte om efterskoleverdenen, om betydningen af jævnaldrende rollemodeller, og om de mange forskellige pædagogiske greb der er nødvendige for at styre et fællesskab, der nemt kan blive konkurrencebetonet, og hvor deltagerne er sammen alle døgnets timer.

Centralt i Charlottes arbejde ligger selve italesættelsen. Det at sætte ord på hvorfor og hvordan vi gør tingene, og ikke mindst hvilken rolle den enkelte person spiller for helheden. Ordet ”fortælling” går igen flere gange i løbet af samtalen og fremstår som et slags bindeled mellem den pædagogiske praksis og de rammer, inden for hvilke fællesskabet udfolder sig.

**Jeg gik dybest set efter noget, som jeg selv ville have
haft brug for, dengang da jeg var 14 år**

Charlotte Borchorst Faurschou

Hvordan fik du ideen til at starte OrkesterEfterskolen?

Det var faktisk ikke en gang min egen idé, men noget der opstod, da jeg flyttede med min mand til Vestjylland. Han skulle starte i et nyt job, og jeg havde netop været på et kursus, der handlede om, hvordan man bliver en god iværksætter, så jeg havde masser af energi og ringede straks til musikskolelederen og kulturforvaltningsdirektøren i Holstebro. Havde det været i København, så var der garanteret ikke kommet det store ud af det, fordi der er så mange om buddet, men i Holstebro er man gode til at se kulturmennesker, der flytter til området som en ressource.

Efter jeg havde fortalt lidt om mig selv, ville de gerne mødes med mig og foreslog med det samme, at Holstebro Højskole, der skulle til at lukke, kunne omdannes til en efterskole.

Har du selv gået på efterskole?

Nej, min reference var i første omgang de orkesterkurser, der finder sted på Vesterlund Efterskole hver sommer. Som ung var det noget, man gik og glædede sig til hele året, så mit udgangspunkt var egentlig, at det skulle være ligesom Vesterlund – bare *hele* året.

Det viste sig selvfølgelig ret hurtigt, at der er meget, meget mere i det at gå på en efterskole, men egentlig gik jeg dybest set efter noget, som jeg selv ville have haft glæde af,

dengang da jeg var 14 år.

Der manglede virkelig den der efterskole for den klassiske og akustiske musik. I toget på vej til mit første møde i Holstebro tegnede jeg et mindmap, og på det rent musikfaglige plan var det faktisk sådan, det endte med at blive. Så skete der selvfølgelig en hel masse, da det gik op for mig, at de unge mennesker jo også skal gå i skole og have alle mulige fag, men den musikfaglige del og hele rammen omkring fællesskabet var faktisk på plads allerede fra starten.

Det må have været med en vis spænding, at I slog dørene op til den første sæson?

Ja, det første år var virkelig spændende, for man skal have 28 elever for at få tilskud, og vi startede med 29. Vi havde hele tiden i bagehovedet, at ingen måtte melde sig ud. Året efter havde vi 50 elever, og da jeg stoppede efter 16 år, var der godt 70.

Derudover vil jeg sige, at jeg oplevede en helt anden tilgang blandt de forskellige kulturinstitutioner, end jeg var vant til fra København. Der kæmper alle om plads og midler, men i Holstebro var det sådan, at ligegyldigt hvem man ringede til, så var de positive og klar til at samarbejde. Odin Teatret, Balletskolen og mange flere, vi hjalp hinanden, og vi fik en masse gode ting til at ske.

Det er vigtigt, at man fokuserer på de stærke fortællinger omkring lige netop denne her årgang

Når nye fællesskaber dannes, handler det i høj grad om, at de involverede skal lære hinanden at kende og finde deres egen plads. Hvordan forløb de første uger i sådan et år på OrkesterEfterskolen?

De var altid utrolig intense, for i den fase bliver der etableret så mange mønstre og kulturer, og derfor er det altafgørende, at man som voksen er meget opmærksom og sætter nogle dagsordener tidligt i skoleåret.

Der skal skabes et bestemt mindset hos eleverne, for dynamikkerne mellem disse her helt forskellige unge mennesker har så stor betydning, og derfor er det vigtigt, at man fokuserer på de stærke fortællinger omkring lige netop denne her årgang.

Jeg kan se tilbage og analysere mig frem til hvilke elever, der, alene med deres væremåde, udstråling og kreativitet, har gjort en kæmpe stor positiv forskel for alle os på skolen, mens andre har haft med sig hjemmefra, at lærere er sådan nogle, man ikke kan lide, og som man skal være mistænksom over for.

Jeg husker et fællesmøde, der fandt sted et par uger inde i efteråret, hvor en elev virkelig gerne ville have svar på, hvorfor lærerne skulle bestemme så meget. Det talte vi om, og hele stemningen skiftede bogstavelig talt, da jeg spurgte ham, hvorfor vi ikke skulle ønske det bedste for ham og de andre elever? Vi fik udryddet den der mistænksomhed og skabt en fortælling om, at vi alle ville arbejde sammen om at have verdens bedste år på denne her efterskole.

Du taler om, at I som voksne var nødt til at gå ind og skabe nogle rammer, som kollektivet kunne trives i. Er det en slags facilitering af fællesskabet?

Ja, og det er skam nødvendigt i alle mulige sammenhænge, og ikke kun når det gælder børn og unge. Man er begyndt at tale om *mødeledelse*, om at det også er et håndværk, og at man som leder ikke skal være bange for at tage ansvar for et rum.

Afgørende for et godt møde er, at der er et flow, at folk bliver aktiveret, og at man får talt om det vigtige. Når man går derfra, skal man mærke, at vi har nået noget, og at vi blev færdige med det, vi skulle. Fuldstændig som til enhver god prøve.

Gør det sig også gældende i Det Danske Drengekor, hvor du arbejder som daglig leder?

Ja, bestemt. Der er selve syngerummet – i hvert fald for de små i korskolen – strengt faciliteret. Drengene står på række udenfor, de kommer ind én ad gangen og de ved, hvor de skal gå hen, for der er navne på alle stolene. Det bliver gjort meget tydeligt, at vi nu er i et arbejdsrum, hvor der er et specielt hierarki. Det handler ikke om, at man ikke må sige noget og være sig selv, men om at der er nødt til at være klare rammer for de fælles aktiviteter. Korlederen starter med at skrive de sange op på tavlen, som de skal nå at øve, og på den måde ved alle, hvad målet for dagens prøve er.

For de ældre er det naturligvis ikke nær så rigtigt, de sidder bare udenfor og hygger med deres telefoner, og så kommer de stille og roligt ind, når det er tid, men de er også vant til arbejdsgangen, for de har lært den, fra de var helt små.

På en efterskole, hvor man jo er sammen hele tiden, er der så mange dagsordener og dynamikker

Der må også være enormt stor forskel på at komme til undervisning en eller to gange om ugen og så bo sammen på en skole?

Når man er 15 år og fuld af hormoner og lige startet på efterskole, så er det da fedt at teste reglerne og mærke, at man lever. Når man er sammen hele tiden, opstår der så mange dagsordener og dynamikker, som man slipper for på fx en musikskole, men uanset hvad så er det en kunst at få styrket de gode fortællinger og vendt de dårlige til noget positivt.

Jeg begik helt sikkert masser af fejl i Holstebro, især i starten, for det var simpelthen *learning by doing*, men heldigvis havde jeg nogle gode lærere ansat, som kom fra andre efterskoler, og dem havde jeg virkelig meget gavn af. De vidste jo noget om fællesskaber og om hvornår, man er nødt til at være meget tydelig, og hvornår man kan tillade sig at være mere rummelig.

Oplevede du tilfælde hvor elever havde svært ved at honorere de krav, der er i et forpligtende fællesskab?

Ja, masser af gange, for de er jo bare helt almindelige unge mennesker. Hver elev har en kontaktlærer, så der er hele tiden en samtale i gang om, hvordan det går. Nogle har brug

for at blive mindet om, hvilke konsekvenser det har for andre, når man gør noget bestemt eller glemmer nogle aftaler, og andre er så målrettede i forhold til deres instrument, at de prioriterer egen øvning og udvikling over fællesskabet, og det går jo heller ikke.

Nogle har svært ved at komme op om morgenen, andre har svært ved at huske at komme til måltiderne. De er helt almindelige mennesker, der har brug for at blive mindet om, hvad det vil sige at være en del af et forpligtende fællesskab.

Omdrejningspunktet på OrkesterEfterskolen er jo musikken, og for at den skal lykkes, kræver det, at man øver sig. Hvordan gjorde I det til en naturlig del af det daglige liv?

Vi fandt ret hurtigt ud af, at det var nødvendigt at indføre morgenøvelse, for man kan ikke bede sådan en flok teenagere, som nu endelig er sammen med en masse ligesindede, om at huske på også at gå væk fra fællesskabet for at øve sig. Det kommer ikke til at ske.

Så det hele lå i et fast skema:

Dagen startede med morgenmad klokken 7.00 efterfulgt af en gåtur, så de kunne få noget frisk luft og blive rigtig vågne. Bagefter var der øvelse, og så begyndte skolen klokken 8.35.

Morgenøvelsen var en time, som de *skulle* bruge på deres instrument. De havde hver deres rum, og der gik en lærer rundt og tjekkede, at folk ikke lagde sig til at sove og den slags. Ikke som en vagtmester, men mere som en der bare var til stede, når og hvis der var behov for det. Også for at sende det signal, at det her altså er vigtigt, for det nytter jo ikke noget at sige til eleverne, at de skal øve sig, hvis man ikke også bruger kræfter på at følge op på det.

Det var på den ene side en stejl læringskurve for alle dem, der aldrig havde prøvet at øve sig så meget før, men på den anden side var det også en lettelse, for der var ikke noget at være i tvivl om.

Nogle elever har brug for at blive mindet om, hvilke konsekvenser det har for andre, når man gør noget bestemt eller glemmer nogle aftaler

Det må være noget helt andet i Det Danske Drengekor?

Ja, absolut, for i korskammenhæng er der den ret så afgørende forskel, at vejen til store oplevelser er meget kortere, end når man går i gang med at lære at spille på et instrument.

I mit arbejde for drengekorret møder jeg tit forældre, der altid har gået og troet, at deres søn er sådan en fodboldspiller. Så kommer vi pludselig og siger, at han altså er ret så god til at synge, og et halvt år efter står han på Det Kongelige Teater og er med i *La Bohème*. Det er da for vildt.

Noget, der kan skade et fællesskab, er, hvis det splittes op i forskellige fraktioner, og her kan musik og kunst i det hele taget både være en god og en dårlig ting. Skete det nogle gange på Orkesterefterskolen, at der udviklede sig A og B-hold med dygtige og mindre dygtige elever?

Der blev selvfølgelig forskel på alle dem, der skulle søge ind på MGK, når det blev januar, og dem der ikke skulle, men det var egentlig ikke et problem, for de skulle jo bare noget andet, og alle har deres egen vej, som de må følge.

Vi gjorde også noget ud af at italesætte året på efterskolen som et afklarings-år, hvor nogle måske kunne opdage, at det her med musik og fællesskaber, det var noget, de gerne ville have mere af, og derfor kunne det give mening at søge ind på MGK, hvilket der da også var rigtig mange af dem – måske en tredjedel – der gjorde.

Det betød ikke nødvendigvis, at de skulle blive musikere, men det var først og fremmest fordi, de gerne ville fortsætte med at have musik i deres liv på et ambitiøst niveau.

Selvfulgelig brugte disse elever meget tid og energi på det i januar og februar måned, men det var stadig kun en del af efterskolelivet, og det er som sådan ikke et problem, at man har forskellige ambitioner, selvom det da kan være sårbart for dem, der ender med slet ikke at komme ind.

Det kan vel også være en sårbar proces?

I det øjeblik man erkender en ambition, blotter man jo også sig selv, og der var det vigtigt, at vi voksne var der til at tage hånd om eleverne og snakke med dem om det projekt, de var i gang med. Som regel passede det ret godt med, at dem der ikke kom ind, også var dem, der ikke havde øvet sig helt så meget, som de burde, så samtalerne handlede meget om, at eleven skulle arbejde i længere tid, eller at musikvejen måske slet ikke var den rigtige for den pågældende person, fordi vedkommende havde så meget lettere ved skolefagene.

Det er faktisk en uhyre vigtig opgave for enhver lærer, der har elever på et vist niveau: At tale med dem om det at blive eller ikke at blive musiker, for hvem gør det ellers?

Hvorfor synes du, det er så væsentligt, at fagfolk gør noget ud af at tale med eleverne om fx en optagelsesprøve?

Det er faktisk en uhyre vigtig opgave for enhver lærer, der har elever på et vist niveau: At tale med dem om det at blive eller ikke at blive musiker, for hvem gør det ellers? Tit har deres forældre ikke forstand på det, de har bare været vant til, at deres datter er den dygtigste til at spille klaver i den lille by, de bor i, og pludselig kommer hun hen på en efterskole, hvor alle de andre har et helt andet niveau.

Det skal man kunne tale med dem om, og egentlig er det jo en meget konkret samtale, der ikke er svær for os, der har forstand på det, men som kan være nærmest umulig for forældre, der ikke ved noget om musik.

Lige i den sammenhæng kan et ungt menneske godt føle sig meget ensomt med alle sine overvejelser, og der var det guld værd, at vi boede sammen på efterskolen. Det gav plads til

en masse både formelle og uformelle samtaler, og det er nok lidt vanskeligere, hvis man er musikskoleelev og mest ser sin lærer i forbindelse med lektionerne.

Hvordan hjælp I eleverne med at forberede sig til en optagelsesprøve på fx MGK?

Hvis de kom i oktober og sagde, at de gerne ville søge ind på MGK, så lavede vi en plan for dem, sådan at det blev en helt konkret opgave.

Derudover lavede vi interne og eksterne koncerter, hvor de kunne spille for hinanden, både skalaer og rigtige stykker, og der blev oprettet ekstra hørelærehold til dem, der havde brug for det.

Vi forsøgte at facilitere nogle rum, hvor de kunne bruge hinanden på en positiv måde, for eleverne skulle gerne føle, at de var sammen om det. Jeg fornemmede, at de følte sig privilegerede over at være på et sted, hvor der faktisk var nogen, der hjalp dem med den der store opgave, der lå foran dem.

AT FACILITERE ET FÆLLESKAB

frem mod en optagelsesprøve:

Lav individuelle planer, så det bliver til en konkret opgave for den enkelte elev

Arranger koncerter, hvor eleverne spiller for hinanden

Lad eleverne bruge hinanden på en positiv måde og føle, at de er sammen om opgaven

Efterskolens musikalske del er i høj grad bygget op omkring det fælles orkester, koret og kammermusik. Kan man ikke nogle gange stå i en situation, hvor man simpelthen mangler nogle instrumenter?

Det kan man godt, men så må man enten arrangere sig ud af det, eller også er man så heldig, at der er nogle elever, der gerne vil prøve at spille noget andet. Jeg vil faktisk påstå, at OrkesterEfterskolen også har gjort en forskel for fødekæden på den måde, at det er lykkedes os at lokke nogle unge over på de lidt sjældnere instrumenter. Det gav mening for dem, fordi der ganske enkelt var brug for det lige på det tidspunkt.

Vi har haft fløjtenister, der skiftede til obo, trompetister der skiftede til valdhorn, pianister der skiftede til kontrabas, fordi de kunne se, at selvom de pludselig sad og kæmpede med en masse begyndervanskeligheder, så var der brug for dem. Det er et godt udgangspunkt for at lære noget, og jeg må sige, at lige meget hvor vanskeligt det nogle gange kunne være, så endte de afsluttende orkesterkoncerter altid med at lyde godt.

Det er en fascinerende tanke, at du kan have en begynder i et orkester, der sidder og spiller sammen med nogen, der er klar til at starte på MGK eller måske endda konservatoriet om få måneder. Er der noget der, som man skal tage særligt hensyn til?

For det første er det jo en pædagogisk udfordring at finde noget repertoire, der kan lade sig gøre og eventuelt bearbejde det, så det giver mening, samtidig med at det kan være nødvendigt at finde ekstraopgaver til de dygtigste, fx i form af kammermusik.

Derudover er det vigtigt, at man kan tale om det indlysende i, at den der har spillet i et halvt år, ikke kan det sammen som den, der har spillet i længere tid.

Dirigenten har til opgave at styre, hvordan man taler om tingene, og hvordan man arbejder med musikken sammen med de mennesker, der nu en gang er til stede, sådan at der ikke er nogen, der føler sig udstillede.

Grundfortællingen må være, at vi skal arbejde sammen om det her, og at vi har brug for alle – også den uøvede 2. obo – men på den måde er musik heldigvis også meget konkret, for partituret er jo, som det er. Vi kan reducere lidt i tonerne, så alle kan være med, men vi kan ikke komme uden om, at vi altså har brug for 2 oboister.

Grundfortællingen må være, at vi skal arbejde sammen om det her, og at vi har brug for alle

Kan det tage modet fra nogle elever, at der er andre, der er meget dygtigere end dem selv?

I perioder, ja, og så er det vigtigt, at der er nogen at snakke med. De skal forstå, hvorfor vedkommende kan noget, som de ikke selv kan, og hvad der skal til, for at de selv kommer derhen.

På den anden side er det også bare vigtigt at kunne juble, når der er en, der virkelig er usædvanlig dygtig, for det handler jo egentlig ikke om én selv, men om at den dygtige måske har nogle andre forudsætninger. Det skal vi alle kunne rumme.

Så selvom du har 70 elever på skolen, skal du hele tiden være opmærksom på hvad, de forskellige er gode til, hvad de ikke er helt så gode til, og hvad de har brug for lige nu og her?

Ja, og det kan faktisk godt lade sig gøre, især fordi alle musiklærerne er der på samme tid. Onsdag var soloundervisningsdag, så alle lærerne mødte ind til kaffe og nybagte boller klokken 10, og senere mødtes de igen til frokost. Der var masser af plads til at snakke sammen og udveksle idéer, og på den måde ligner lærernes situation lidt elevernes: De tilbringer så meget tid sammen, at de der uformelle samtaler virkelig får lejlighed til at

folde sig ud, og lærerne ved jo godt, at de er end del af noget særligt. De har eleverne i 10 måneder, og der er rigtig meget, de skal nå på den tid.

Jeg ved, at du er meget inspireret af det system, der kaldes ABRSM (Associated Board of the Royal Schools of Music). Hvad går det ud på?

Det er et system, der i høj grad italesætter den helt konkrete faglighed, der gør, at man kan finde ud af at spille på et instrument. Det er bygget op omkring et pointsystem, og det er simpelthen så befriende, for pludselig har det ikke noget at gøre med, om man er talentfuld og et godt menneske. Det handler om selve håndværket. Man bliver vurderet på sine skalaer, sin dynamik, intonation, klang mm., og så kan man roligt gå hjem og arbejde videre, for det er ikke ens person eller ens talent, der bliver angrebet, det er selve håndværket, der skal forbedres.

Det er simpelthen så befriende, for pludselig har det ikke noget at gøre med, om man er talentfuld og et godt menneske.

Men kan systemet ikke virke hårdt for nogle, hvis de ikke får de point de havde håbet på?

Der er jo ti forskellige kategorier, så der vil altid være noget, man kan få høje point i. Min erfaring, både fra efterskolen og fra Det Danske Drengekor, er, at børn og unge synes, det er sjovt med den slags konkurrencer. Det er målbart at have sunget til så og så mange koncerter, eller at være blevet udtaget til det og det, eller at have været med i en hørelæredyst og vundet en slikkepind. Det er bare sådan det er, og det er ikke noget personligt.

Jeg synes faktisk, at tanken møder mest modstand hos voksne, der tror, at det står i modsætning til alt det, vi arbejder for. Det er slet ikke tilfældet, for det handler om noget konkret, om et håndværk. I forlængelse af det indførte vi på et tidspunkt elevudtalelser på OrkesterEfterskolen, én i efteråret og én i foråret samt en slutudtalelse, som de fik samtidig med deres standpunktskarakterer i de andre skolefag.

Til disse udtalelser brugte alle lærerne den samme skabelon, som tog udgangspunkt i, hvad man arbejdede med for tiden, hvordan læreren oplevede elevens arbejdsindsats, hvad vedkommende var god til, hvad der kunne forbedres, og på den måde var der også mulighed for at præge, hvad eleven gik og tænkte om sig selv.

Det skal handle om processen, og ikke om man er et godt eller dårligt menneske. Disse elevevalueringer baserer sig på samtaler med de enkelte elever, for det er vigtigt, at de kan genkende sig selv i den udtalelse, de får.

Det lyder som om, at samtalerne – de formelle såvel som de uformelle – er en af hjørnesteenene i det pædagogiske arbejde på OrkesterEfterskolen?

Der opstod simpelthen et hav af samtaler, både de styrede og de mere tilfældige, og alle havde de lige stor betydning.

Hver tirsdag aften er der et fag, der hedder værklytning, hvor læreren først fortæller om

et stykke musik, som man så lytter til og bagefter diskuterer. Disse lektioner udviklede sig ofte til samtaler om musik på mange niveauer, også det personlige.

En vigtig samtale kan også opstå, når en lærer stikker hovedet ind i et rum under morgenøvningen for at høre, hvordan det går, og eleven fortæller, at det ikke rigtig fungerer.

Fællessamlingerne hver fredag var et forum, hvor vi opfordrede eleverne til at spille for hinanden, og det er selvfølgelig meget modigt at turde være den første, der stiller sig op og viser noget, der endnu ikke er færdigt. Men de situationer åbnede også for vigtige samtaler om, hvad det gør, når der kommer publikum på.

Det, der hjælper allermest, er, at vi alle sammen klapper bagefter

Hvordan oplevede du, at de unge mennesker var i stand til at sætte ord på hinandens præstationer, og hvad de syntes om det, der lige var blevet spillet?

Man skal passe meget på med at spørge dem om, hvad de synes om det, en af de andre elever lige spillede, for det bliver nemt til dårlig eller i hvert fald ukonstruktiv feedback. Læreren, som ved hvor man var for en uge eller en måned eller et år siden, er i stand til at gøre det, men ikke de jævnaldrende.

Deres bidrag består i at lytte, klappe og bakke op, for ellers bliver det hurtigt noget med, at der blev spillet forkert i takt 3, og det er der ingen, der har gavn af. Det, der hjælper allermest, er, at vi alle sammen klapper bagefter.

Hvis man så gerne vil have, at samtalerne skal folde sig lidt mere ud, er det enormt vigtigt, at man faciliterer dem helt stramt, og gør det tydeligt for de unge, at de kun kan tale om sig selv. Ikke om ham eller hende der spillede.

Hvad gjorde musikken ved dig, hvorfor blev du rørt? Hvad betyder det for dig, at din kammerat faktisk stillede sig op og spillede, når du nu ved, hvor nervøs han har været?

Nogle gange tager fagfolk det måske for givet, at børn og unge er lige så gode til at sætte ord på tingene, som de selv er?

Vi kan i hvert fald forsøge at udvikle et sprog for, hvad vi rent faktisk oplever, når vi hører musik. Vænne os til at tale om hinandens opgaver og processer. Det er nemt nok at sætte fingeren på alle fejlene, men at formulere når noget lykkes, og hvorfor det lykkes, det er straks en helt anden sag, for det er jo ikke noget, vi kan måle.

AT FACILITERE ET FÆLLESKAB

konstruktiv kritik elever imellem:

Læreren har overblikket, og er den, der er i stand til at give konstruktiv feedback

Elevernes vigtigste funktion er at støtte

Hvis eleverne skal sætte ord på en andens præstation, er det afgørende, at de hele tiden tager udgangspunkt i dem selv

Jeg har lagt mærke til, at du i løbet af vores samtale igen og igen er vendt tilbage til begrebet 'fortælling'. Hvorfor er lige netop det ord så vigtigt for dig i arbejdet med musikalske fællesskaber?

Fortællinger er det som definerer os og det, som vi forstår helt dybt inde. Det er vores egen fortælling og andres, som gør, at noget som helst overhovedet giver mening.

I forhold til fællesskaber tror jeg, at man med fordel kan være opmærksom på at få deltagerne til at tage ejerskab over den kollektive fortælling, uanset om man er på en efterskole, eller om man har et hold tirsdag eftermiddag på en musikskole.

Hvis unge skal være kreative og føle sig trygge og frie og mærke, at de bidrager med noget væsentligt, så er nøglen ejerskab og fælles fortællekraft.

De skal vide, hvorfor vi arbejder, og hvor vi skal hen med det.

Og hvordan realiserer man det i et fællesskab, hvor eleverne er så forskellige både hvad angår instrumentale færdigheder og ambitioner?

Fordelen ved at være på en efterskole er, at der kan din tilstedeværelse være berettiget på mange måder. Måske er du ikke verdens bedste til dit instrument, men så er du måske god til dansk eller engelsk eller til at være den, der altid står klar med en ekstra hånd i køkkenet, når nogen er blevet syg. Der er mange steder, hvor man kan byde ind.

På skolen gjorde vi noget ud af at synliggøre alle mulige andre slags kompetencer, end kun lige netop de musikalske, og det er også en del af den fortælling, man bygger op fra starten af: Der er brug for jer alle sammen i alle sammenhænge.

Der er fx også brug for den, der tør spørge om noget i dansk. Alt for mange er bange for at spørge, fordi de frygter, at læreren opdager, at de ikke har forstået det, men hallo – det er jo derfor, vi er her!

Den slags snakkede vi med dem om, sådan at det gennemsyrede hele deres liv på skolen: At man skal turde byde ind, og at der er brug for alle.

Det er næsten en slags iscenesættelse af de ting, de forskellige elever er gode til?

Ja, det er den voksnes opgave at trække alle de der positive fortællinger frem. Ofte ser man jo, at de elever der er dygtige til at spille et instrument, også er dygtige til alle mulige andre ting i skolen, og derfor er der mange, der får sådan en slags åbenbaring, når de starter på OrkesterEfterskolen, for pludselig møder de andre, der er som dem selv.

Jeg har så mange gange talt med elever i slutningen af skoleåret, hvor de har fortalt mig, at det allerbedste havde været, at der var andre, der forstod dem. At der var respekt omkring den, de var, og at de passede ind.

Det er den voksnes opgave at trække alle de der positive fortællinger frem

En vigtig del af det at forstå sig selv, er at kunne spejle sig i andre. Hvordan var dine tanker i forhold til rollemodeller, da du skabte OrkesterEfterskolen?

Først og fremmest er de ansatte på skolen selvfølgelig en slags rollemodeller, og også derfor er det så godt, at der både er instrumentallærere, korledere, skolelærere osv., som de unge kan spejle sig i.

Da jeg i sin tid skrev det allerførste mindmap til OrkesterEfterskolen, var det min tanke ud fra det rent musikfaglige synspunkt, at eleverne skulle møde nogle rollemodeller i form af professionelle musiker, og at det skulle ske i forbindelse med koncerter og masterclasses, sådan at eleverne med egne øjne kunne se, hvad det hele kunne ende med.

Men når jeg nu ser tilbage, har jeg ændret mit syn på det, for jeg tror egentlig, at det lige så meget er eleverne, der er rollemodeller for hinanden, især de af dem, der vælger at tage et år nummer to på skolen. Dem taler vi voksne altid meget med lige i begyndelsen af et nyt skoleår, for de er ekstremt vigtige for den nye årgang. De bliver iagttaget, de bliver afkodet, og det viste sig altid senere hen, at hvis gruppen af andetårselever forstod at løfte deres opgave, så gik hele året som en leg.

Og det var noget, som I voksne gik ind og arbejdede bevidst med?

Ja, for andetårseleverne savner jo dem, de lige har haft et helt år med, og de græder og græder og synes, at den bedste tid i deres liv er forbi. Nu skal de starte forfra med nogle bittesmå børn, der ikke forstår noget som helst, og derfor har de lyst til at holde sammen og svælge i gamle dage. Det skal de selvfølgelig have lov til, men ikke for længe for det er jo vildt irriterende for de nye elever. Derfor gjorde vi de lidt ældre opmærksom på deres ansvar og på, at de var rollemodeller.

På hvilke måder kan eleverne være rollemodeller for hinanden rent musikfagligt?

Det kan handle om mange ting: Hvordan man går til opgaverne, hvordan man taler om sin egen indsats, hvordan man taler om musik i det hele taget. Igangsætterne, dem der fx bare ikke kan lade være med at arrangere folkedans for hele skolen, er jo vildt inspirerende, på samme måde som den meget dygtige elev, der besidder den der helt lavmælte ydmyghed over for sit eget spil.

AT FACILITERE ET FÆLLESKAB

fælles fortællekraft:

Fortællinger definerer os

Fortællinger skaber meningsfuldhed

Fortællinger leder til ejerskab

Det får mig til at tænke på, at i Det Danske Drengekor har de alle det samme vilkår, nemlig at deres stemme på et tidspunkt går i overgang. Kan drengene føle sig mærkelige og lidt udenfor i den periode?

Det er jo noget, som alle ved kommer til at ske på et tidspunkt, men selvfølgelig er det vigtigt, at drengene bliver samlet op og får sangen med videre i deres voksenliv. Både til glæde for dem selv, men også fordi Danmark i den grad mangler mandlige sangere på alle niveauer.

Vi har netop etableret Det Danske Mandskor, hvor de rutinerede voksne sangere ser det som en vigtig opgave at give glæden ved at synge i sådan et fællesskab videre til de unge, som på den måde får nogle nye rollemodeller i form af de voksne mænd.

Tænk på, at på det tidspunkt har de jo ikke rigtig hørt en voksen mand synge, bortset fra dirigenten. Både sangpædagogen og børnekorslederen er kvinder, for vi vil jo gerne have drengene til at kopiere de lyse stemmer, så det der med at gå ind i et mørkere og mere maskulint sangunivers er selvfølgelig noget, de også skal prøve kræfter med.

**Man kan sagtens være superambitiøs så længe,
man har alle er med**

Det med stemmen, der går i overgang, er på en eller anden måde et meget konkret skæringspunkt. Er det noget, I italesætter eller markerer?

Vi har faktisk lige haft den årlige fødselsdagsfejring, hvor alle korene synger, og hvor de 'pensionerede' drenge – ja, det kalder vi dem, der er holdt op i løbet af året – er inviteret med som æresgæster. De sidder på første række, og efter at korene har sunget, bliver de kaldt op én efter én til et håndtryk og en gave.

Deres bedrifter i koret bliver også ridset op: Hvor mange koncerter de har sunget, hvor mange forestillinger de har været med til på Det Kongelige Teater osv. Efter en stor og velfortjent applaus, sætter de sig alle sammen over på trappen, og så kommer hele koret hen og synger *You raise me up* for dem. De bliver simpelthen sunget ud, og alle de små ved, at en dag sker det der også for mig. Det er altså en del af fortællingen om at synge i Det Danske Drengekor, og det er egentlig meget rørende at være vidne til.

Det kan vel være ret så skelsættende for en ung sanger?

Det er da en betydningsfuld overgang, for de her drenge går simpelthen fra at have været til prøve 2 gange om ugen, sunget på Det Kongelige Teater og været med til en masse store koncerter, til ikke længere at kunne være en del af fællesskabet.

Nogle af dem er nok lidt lettede over, at det nu er forbi, fordi de er nået at blive en smule trætte af det hele, men for andre er det ligesom at blive smidt ned i et sort hul. Nu er der så heldigvis mandskoret, som de kan komme med i.

Det er simpelthen så stressende for unge at skulle forholde sig til, om de er talentfulde

OrkesterEfterskolen og Det Danske Drengekor er på den ene side to helt forskellige institutioner, og på den anden side ligner de hinanden på den måde, at omdrejningspunktet er musik og fællesskab. Er der andre fællesnævner, som du synes er vigtige?

Jeg er ikke bange for at bruge ordet 'elite' over for hverken børnene eller deres forældre, så længe de bare forstår, at det kommer fra bredden.

Vores stræben bør være elitær, fordi musik er sjovest, når den lyder godt, men vi rækker ud til alle, og der er plads til alle.

Man kan sagtens være superambitiøs så længe, man har alle er med, sådan er det på OrkesterEfterskolen, og sådan er det også i Det Danske Drengekor. Alle er velkomne, i hvert fald i korskolen, og hvis de så fortsætter helt op i Koncertkoret, er det da bare pragtfuldt.

Ordet 'elite' kan virkelig dele vandene. Hvad synes du om ordet 'talent'?

Det er til gengæld et af de værste ord, der findes. Det er simpelthen så stressende for unge at skulle forholde sig til, om de er talentfulde, og hvad det i givet fald kommer til at betyde for dem.

Når jeg bruger ordet 'elite', så handler i bund og grund om, at vi skal turde insistere på, at noget skal have højest mulig kvalitet.

Sammenligningen med sportsverdenen opstår tit, når man taler om disse emner. Hvordan forholder du dig til den sammenligning?

Vi kulturfolk hører igen og igen det der med: "Prøv at se på fodboldholdet, de får børnene til at komme til træning 3 gange om ugen og kamp i weekenden." Men vi skal også huske på, at de børn er en del af et system, hvor der hele tiden bliver sorteret flere og flere fra, efterhånden som du bevæger dig opad.

Jeg ønsker mig ikke et musikliv, hvor alle hele tiden håber og ønsker, at de kan komme gennem nåleøjet og ind på førsteholdet, og jeg synes faktisk snarere, at det er sportsfolkene, der kan lære noget af vores tilgang.

Elite er for mig, at vi alle stræber efter at gøre det så godt, vi kan ud fra de forudsætninger, der er, og at vi er åbne omkring, at der er noget, der er bedre end andet. Ikke alt er lige godt, kvalitet findes, men det er ikke altid, at vi tør tale om det, fordi vi er så bange for at støde nogen fra os.

Det er ikke nemt at lære at spille violin, for det lyder skrækkeligt i det første lange stykke tid, men jeg tror, at de lærere, der har størst succes, er dem, der insisterer på kvalitet i selve tonen. Det gør ikke noget, at eleverne kun spiller løse strenge, så længe der er noget kvalitet, og det lyder godt.

Når man nu vælger at bruge ordet 'elite', kræver det også, at man er god til at formidle den præcise mening bag. Hvordan bærer du dig ad med det?

Jamen, nogle gange kan det da også godt være en lidt svær fortælling at komme igennem med. På OrkesterEfterskolen mente visse af forældrene, at deres barn nok ikke var dygtigt nok, og at det ville blive ked af det, fordi de andre elever jo sikkert var kommet meget længere med deres instrument, men det er jo slet ikke det, det handler om.

Mit budskab er, at vi skal have så stort og stærkt et fællesskab som muligt, for her kan alle lære noget, og her er alle velkomne.

ALLSTRINGS

*Tanja Hesse, Thomas Lyng Poulsen,
Thomas Hansen & Hjalmar Magnusson*

På Allerød Musikskole etablerede man for godt 10 år siden et sammenspils-tilbud for guitar- og strygerelever.

Den lidt særlige besætning har vist sig at være noget af en gevinst, idet de fire lærere – Tanja Hesse (cello), Thomas Hansen (violin/bratsch), Hjalmar Magnusson (guitar) og Thomas Lyng Poulsen (dirigent/guitar) – har formået at skabe et velfungerende strengeorkester, hvor de umiddelbart set ret forskellige instrumenters særtræk bruges bevidst med henblik på både klanglige og pædagogiske formål.

AllStrings har som alle andre orkestre fællesskabet som omdrejningspunkt, og tre af de fire kolleger fortæller her om, hvordan de ved hjælp af blandt andet ture ud af byen, kageordning og overnatninger hele tiden arbejder for at videreudvikle og forankre den kultur og det samvær, der gør, at det stadig er attraktivt for eleverne at være med i *AllStrings*.

Mindst lige så interessant er det, at lærernes måde at arbejde sammen på også er blevet til et lille fællesskab, hvor man trives med hinanden, og hvor klare opgavefordelinger, forståelse for hinandens forskelligheder og gensidig respekt er nogle af nøgleordene.

**Det føles som om, vi er fire ligeværdige
lærere, der arbejder hen imod
det samme mål**

Thomas Hansen

**Med sin blanding af strygere og guitarer er *AllStrings* et ægte strengeorkester.
Hvordan fik I idéen til denne sammensætning?**

HJALMAR: Det startede egentlig med, at vi lavede nogle ad-hoc-workshops med Jakob Høgsbro (komponist, dirigent, musiker mm.), simpelthen fordi vi gerne ville have, at eleverne skulle prøve at spille sammen.

Efter at have gjort det på projekt-basis i et par år begyndte vi at tale vi om, at det kunne være godt, hvis der var en lidt større udvikling, for workshopperne var selvfølgelig gode i sig selv, men det føltes lidt som at starte forfra hver gang. Derfra var der ikke lang vej til at beslutte, at vi skulle have et fast strengeorkester her på skolen, for vi havde jo set, hvor godt det kunne fungere.

I er fire lærere og cirka 20 elever. Hvordan er fordelingen af instrumenter, og på hvilken måde har I lærere fordelt de forskellige opgaver imellem jer?

THOMAS HANSEN: Vi har typisk 3-4 cellister, 5-6 guitarister, 8-9 violinister og en enkelt bratschist eller to, hvis vi er heldige.

I forhold til læreropgaverne har vi indrettet os på den måde, at Thomas og jeg laver de arrangementer, vi spiller. Hjalmar sørger for det praktiske, når det gælder forplejning og stole og den slags, mens Tanja står for alt, hvad der hedder kommunikation med elever og forældre.

HJALMAR: Og Thomas (Lyng Poulsen, red.) er orkestrets dirigent, mens vi andre har til opgave at spille med på de forskellige stemmer og støtte eleverne der, hvor der er brug for det.

Vi fire kolleger har det bare rigtig godt sammen, og det smitter uden tvivl af på resten af orkestret

Thomas Hansen

Hvilke fordele ser I ved den der lidt usædvanlige kombination af instrumenter?

THOMAS HANSEN: De to instrumentgrupper supplerer faktisk hinanden rigtig godt på flere forskellige måder. Først og fremmest har man jo altid for få bratschelever, men det hul der så opstår i strygersektionen, er guitarerne gode til at gå ind og fylde ud. Derudover har de en perkussiv kvalitet i deres spil, som gavner hele orkestret.

THOMAS LYNG POULSEN: Strygeinstrumenter fungerer sådan, at der går lidt tid fra buen rammer strengen, og til der kommer en tone, så set fra dirigentpodiet er guitareren et perfekt instrument til at samle det hele og vise, hvor slagene faktisk ligger. Man kan godt sige det sådan, at guitargruppen spiller en decideret rytmisk rolle i vores orkester.

På den anden side får guitareleverne en helt særlig inspiration i forhold til klang, legato og frasering, når de spiller med strygere hver uge. De af mine egne guitarelever, der er med i *AllStrings* er helt klart dem, der bliver dygtigst til at projicere deres klang, og som har den bedste forståelse for, hvad det vil sige at spille ud.

I sololektionerne arbejder jeg selvfølgelig også med volumen og den slags, men det bliver altså relevant på en helt anden måde, når eleven sidder midt inde i et stort orkester.

Ser I nogen ulemper ved denne besætning?

THOMAS LYNG POULSEN: Det er jo helt oplagt, at der er nogle udfordringer i forhold til det dynamiske. Celloerne skal virkelig tøjles, for ellers overdøver de det hele, og guitaristerne skal ofte presses, for at man overhovedet kan høre dem. Instrumenterne har hver især deres fordele og ulemper, og det skal der hele tiden skal tages hensyn til, men det er jo også noget, som børnene lærer af.

Mange af problemerne arrangerer Thomas og jeg os ud af, men der er selvfølgelig nogle gange, hvor man bare vil have et bestemt instrument til at udfylde en særlig rolle – det kan være en melodi eller en rytmisk figur – og så må vi arbejde med, at alle er lydhøre og kender deres funktion i helheden.

Hvordan er jeres samarbejde, når I laver nye arrangementer til orkestret?

THOMAS HANSEN: Vi laver først arrangement på egen hånd, og sender så den anden en råskitse. Thomas kigger på fingersætninger og alt det andet, som er mere guitarspecifikt, mens det til gengæld er det mig, der står for strøg og den slags.

THOMAS LYNG POULSEN: Efterhånden synes jeg faktisk, at jeg retter mindre og mindre i dine stemmer og omvendt.

THOMAS HANSEN: Ja, der er sket noget i løbet af årene, og vi finder vores metoder. Hver gang der kommer en bidominant, ved man efterhånden lige præcis, hvordan man skal lægge tertserne over i guitarerne, for de har meget nemmere ved at håndtere fortegn.

Strygerne har så nogle andre kvaliteter, som man gør brug af, og alt i alt kan man faktisk få noget virkelig fedt ud af denne her besætning.

THOMAS LYNG POULSEN: Det kan nemt blive tungt for de mere uerfarne elever at sidde og spille lange toner hele tiden, så det er vigtigt, at figurerne har en melodisk eller rytmisk profil. Noget som de kan hægte sig fast på.

THOMAS HANSEN: Præcis, og det fungerer også godt at dele det ud, sådan at der opstår en slags interaktion stemmerne imellem. Hvis vi for eksempel har brug for en rytmisk motor i form af en ottendedelspuls, der bare kører derudad, lægger jeg den gerne den ud i to stemmer:

Jeg kan i det hele taget godt lide at genbruge idéer i det samme stykke, så det sker sjældent, at der pludselig kommer en helt ny rytme midt inde i et arrangement.

THOMAS LYNG POULSEN: Den måde at bruge interaktion mellem stemmerne på arbejder vi også bevidst med til prøverne. Eleverne hører

hinandens stemmer separat, og så opdager de, hvordan det hele fletter sig ind i hinanden.

Vi har vel alle prøvet at sidde og spille noget, der var så udfordrende, at det var svært at være opmærksom på det samlede lydbillede, men ved at arbejde på denne måde, danner vi grobund for, at eleverne vænner sig til helt generelt at lytte efter, hvad de andre spiller.

Børn kan godt høre, om det er god eller dårlig musik

Hjalmar Magnusson

Hvordan gør I, når det drejer sig om fordeling af stemmer og sværhedsgrader?

HJALMAR: For guitaristernes vedkommende var tanken oprindelig, at der skulle være stemmer på tre niveauer: En førstestemme til de dygtigste, en andenstemme til dem på mellemstadiet, og en tredjestemme som begyndere kunne hoppe ind på uden de store problemer. Men erfaringen viser, at vi faktisk mest bruger de to mere avancerede af stemmerne, for de nye medlemmer kommer ret så hurtigt med på 2. stemmen.

THOMAS HANSEN: Jeg laver temmelig mange stemmer til violinerne, for tit kommer man til at arrangere ud fra de elever, man har lige på det tidspunkt.

Hvis der er nogen, der lige har stiftet bekendtskab med dobbeltoktaver, så skal vi have

nogle af dem med, og begynderne der lige har lært at bruge en løs streng og 1. finger, de skal selvfølgelig også have noget, der passer til dem. Ofte ender jeg med at have mellem fire og seks violinstemmer.

THOMAS LYNG POULSEN: Vi, der arrangerer musikken, har stort fokus på, at der ikke må være nogen, der sidder og føler, at de har en mindre væsentlig stemme.

Alle skal udfylde en rolle, som lægger op til, at der bliver arbejdet detaljeret med dem, og især begynderne skal jo netop ikke sidde med en eller anden ligegyldig flydestemme. De skal føle, at det de spiller er vigtigt, og at det hele tiden udvikler sig og lyder en lille smule bedre.

THOMAS HANSEN: Orkestret er en virkelig dynamisk størrelse på den måde, at det hele tiden ændrer sig. Nogle gange har vi en rigtig dygtig guitargruppe, mens vi strygerlærere er inde i en opbygningsfase, og et par år efter er det måske omvendt.

Begynderne skal jo netop ikke sidde med en eller anden ligegyldig flydestemme. De skal føle, at det de spiller er vigtigt

Thomas Lyng Poulsen

Hvilket repertoire spiller I, og hvordan vælger I de stykker, I vil bruge?

THOMAS LYNG POULSEN: Repertoiret består af klassik, filmmusik, folkemusik og popnumre. Nogle af arrangementerne er ret komplicerede, og andre er mere enkle.

Der skal være noget til enhver lejlighed, og fordi vi har det samme orkester en hel sæson, kan vi godt tillade os også at lave noget, der kræver en lidt længere proces.

HJALMAR: Det er godt med den kombination af sværhedsgrader, for efter et forløb med tre hårde numre, der kræver at alle går hjem og øver sig, så er det rart at få nogle noder på stativerne, der lyder af musik allerede samme dag.

THOMAS HANSEN: Jeg har sunget rigtig meget i kor, og i det repertoire finder jeg mange gode ting, for stykkerne er typisk ikke så lange, og melodierne er naturligvis sangbare men uden at ligge alt for højt. Vi har for eksempel spillet arrangementer af *I fyrreskoven* af Wilhelm Peterson-Berger og *A Ceremony of Carols* af Benjamin Britten.

Jeg går også med en drøm om at prøve *In Paradisum* fra Gabriel Faurés *Requiem*.

THOMAS LYNG POULSEN: Når det gælder repertoire, lider vi ikke af berøringsangst, og de traditionelle genreskel har jo alligevel været i opløsning i hele vores levetid. Det er da bare fint, hvis eleverne får lyst til at specialisere sig senere hen, men indtil da synes jeg ikke, at man skal lukke nogen døre.

Popmusikken har den fordel, at alle på forhånd ved, hvordan den skal lyde, og på den måde får vi en masse forærende, men vi nyder også at lave de mere kulturbærende ting, hvor vi videregiver den klassiske musik og alt, hvad den indeholder.

HJALMAR: Børn kan godt høre, om det er god eller dårlig musik. Så enkelt kan det siges.

Når fællesskabet er godt kørende, er der altid nogen, der melder sig til at tage kage med

Hjalmar Magnusson

Hvordan arbejder I med det sociale fællesskab i *AllStrings*?

THOMAS LYNG POULSEN: Vi laver typisk et par overnatninger om året, og hvis vi befinder os lige midt i en større generationsudskiftning, prøver vi at placere en af overnatningerne så tidligt på året som muligt, så vi kan få en rigtig god start.

Vi kan også finde på at lave et lidt mindre arrangement, hvor vi mødes en fredag eftermiddag eller en lørdag og øver hele dagen i stedet for de sædvanlige 50 minutter.

HJALMAR: Når det kommer til at få rystet sådan et orkester sammen, er en tur i bus eller S-tog det bedste, man overhovedet kan gøre. Det behøver ikke en gang at være en lang tur, bare det at der sker noget ud over det sædvanlige.

Jeg synes næsten, at vores elever kan være *for* artige. De er så utroligt stille, der er ingen, der laver ballade, og den største fare er måske, at det hele bliver lidt for kedeligt.

Men det viser sig, at når vi kommer uden for Allerød, så er der noget, der klikker, og så begynder de pludselig at drøne rundt og hygge sig sammen på kryds og tværs.

THOMAS LYNG POULSEN: Kagepauser er et andet godt trick til at få fællesskabet til at fungere. Vi har altid kagepauser i vores prøver.

HJALMAR: Det er rigtigt, og man kan se, at når fællesskabet er godt kørende, er der altid nogen, der melder sig til at tage kage med. I de perioder hvor det ikke helt fungerer, må de nøjes med de mariekiks, som skolen køber til dem.

I det hele taget skal man ikke underkende effekten af, at børnene lige får en is eller en pizza i forbindelse med en koncert nede i gågaden eller til sommerafslutningen. Det betyder faktisk mere for dem, end man skulle tro.

THOMAS LYNG POULSEN: På den lidt større skala prøver vi at holde dampen oppe ved også at lave et par årlige koncerter, hvor vi spiller med skolens blæserorkester, *Allerød Blæs*. De er cirka lige så mange som os, så når vi slår os sammen, bliver det til et kæmpeorkester, som vi kalder *Allerød Phil*.

HJALMAR: Til vores weekendovernatninger har vi lavet en masse sjove ting med sang og dans, for det er en god socialiseringsform, og samtidig har det den sideeffekt, at det træner børnenes fornemmelse for rytme. Det er faktisk noget, som vi også godt kunne gøre lidt mere i det daglige, nu hvor jeg tænker over det.

Hvis en af os er syg, så er der markant færre af den lærers elever, der møder op

Thomas Lyng Poulsen

Hvordan tror I, at jeres elever oplever det at være med i *AllStrings*?

THOMAS LYNG POULSEN: Vi har faktisk flere gange snakket om, at vi burde spørge dem. I hvert fald gør vi meget ud af at have en positiv og let stemning til prøverne, også selvom vi er i gang med noget, der er svært. Vi skal have det sjovt, og vi voksne skal kunne kommunikere diskret med hinanden, hvis det hele går hen og bliver lidt for tungt.

THOMAS HANSEN: Det er i hvert fald meget få af eleverne, der melder sig ud, så jeg forestiller mig, at de har en positiv oplevelse i orkestret.

THOMAS LYNG POULSEN: Der er ingen tvivl om, at der knyttes nogle bånd, for vi ser jo ind imellem i pauserne, at der er nogen, der pludselig begynder at snakke sammen på

tværs af instrumentgrupperne. Det er dejligt, især når man ved, at det er børn, der udelukkende har orkestret tilfælles.

De af mine egne soloelever, der er med i *AllStrings*, er helt klart dem, der er blevet mest musikskoleelever med stort M. De involverer sig, de opbygger netværk, og det er de netværk, der gør, at det bliver ved med at være sjovt at gå på musikskolen.

3 GODE RÅD TIL AT FREMME ELEVERNES FÆLLESSKAB:

Lav en kageordning:

I de perioder hvor det er nemt at få nogen til at melde sig til at bage, ved man, at fællesskabet er solidt

Tag på ture:

De behøver ikke at være lange, S-tog og bus er fint. Det vigtigste er, at der sker noget ud over det sædvanlige

Arranger overnatninger eller øvedage:

Kombiner det sociale og det faglige ved at bruge noget af den ekstra tid på at lave aktiviteter med sang og dans.

I voksne er en vigtig del af fællesskabet, og fire lærere til 20 børn er jo egentlig en ret fin normering. Thomas, du er dirigenten, kunne du ikke bare køre orkestret selv?

THOMAS LYNG POULSEN: Det er virkelig en afgørende faktor, at der sidder en erfaren musiker i hver gruppe, for mine kolleger gør meget mere end blot at spille med. De spotter lynhurtigt, hvis der er et problem, og tit kan de faktisk løse det uden, at det behøver at påvirke hele orkestret. Hjalmar, Tanja og Thomas er med til at sikre, at alle får et fagligt udbytte af vores prøver.

THOMAS HANSEN: Helt generelt så tør børnene også spille mere til, når vi lærere er der til at støtte dem. Vi behøver ikke nødvendigvis at spille samme stemme, bare det at vi er der og tager fat, det hjælper dem til at placere sig rent dynamisk.

THOMAS LYNG POULSEN: Lærerne er en slags lokomotiver. Det er fra dem, vi breder den samlede klang ud.

I forhold til fraseringen kan jeg jo sagtens synge en melodi, præcis som jeg gerne vil høre den, men der kan være alle mulige ting med teknik og strøg, der udfordrer eleverne, og så er det altså godt, at der sidder en fagperson.

THOMAS HANSEN: For mit vedkommende handler det også om hele tiden at vide, hvad der foregår, sådan at jeg kan sammensætte nogle gode pulter, der tager hensyn til alder, niveau og den slags ting. Det giver mig mulighed for at holde øje med, hvor der er brug for støtte, og jeg kan også vælge at rykke en elev frem og lade ham eller hende få en ekstra udfordring, hvis det er aktuelt.

THOMAS LYNG POULSEN: Noget helt andet er, at vi tydeligt kan se, at hvis en af os er syg, så er der markant færre af den lærers elever, der møder op. I øjeblikket har vi tre celloelever, og hvis Tanja ikke er der, så sidder der sandsynligvis kun én. De kender jo os andre rigtig godt, men bare sådan noget som at celloen skal stemmes, og at det altså er Tanja, der plejer at gøre det, det spiller en stor rolle.

HJALMAR: Det er en helt generel udfordring for alle skolens orkestre, at det betyder så meget for eleverne, at deres egen lærer er med. Derfor er det vigtigt, at man som leder eller dirigent kan være sådan en slags alfaderlig figur, som favner alle eleverne og ikke kun dem, der er ens egne.

THOMAS LYNG POULSEN: Til gengæld vil jeg så sige, at når der så er en af dem, der har været med i orkestret i et par år, som for første gang går hen og henvender sig direkte til mig i stedet for at bruge sin egen instrumentallærer, så opfatter jeg det simpelthen som en sejr. Det er jo faktisk også en form for dannelse for børnene at nå dertil, hvor de tør det.

Når et fællesskab fungerer så godt, som vores gør, er det også meget sårbart over for forandringer

Thomas Lyng Poulsen

Oplever I lærere, at I får en anderledes relation til de elever, der er med i AllStrings, end I har til dem, der udelukkende har sololektioner?

THOMAS HANSEN: For mit vedkommende har det egentlig ikke så meget at sige. Jeg føler, at jeg har en rigtig god relation til alle mine elever, men der hvor jeg oplever, at der sker noget ekstra, det er med de elever, der bliver rigtig interesserede, og som begynder at øve sig for alvor. Det er også dem, hvis lektion man hellere end gerne forlænger, når man ved, at den næste elev ikke kommer.

THOMAS LYNG POULSEN: Der findes jo elever uden for *AllStrings*, som jeg også har en nær relation til, men der er en klar tendens til, at det bliver de elever, der tidligt viser lyst til at spille meget og være med til forskellige ting, man ender med at være mest sammen med, og det gør da selvfølgelig noget.

Det ser man også på tværs af musikskolen: De elever, der gerne vil noget ekstra kommer hurtigt med i tre-fire forskellige sammenspilstilbud, og de lærer lynhurtigt alle underviserne at kende. Det bliver selvforstærkende.

THOMAS HANSEN: Man ser også tydeligt, at de elever, der kommer med i et orkester, er dem, der bliver ved i længst tid.

THOMAS LYNG POULSEN: Ja, for det med at kunne bruge de grundlæggende ting, som man lærer, det er jo med til at holde motivationen oppe – også i de perioder hvor det går

lidt trægt. De fleste skal jo sidde og tygge mellemstadierepertoire i et stykke tid, før de kan komme til at spille de rigtig sjove ting.

Det betyder så meget for eleverne, at deres egen lærer er med

Hjalmar Magnusson

Orkestret har indtil flere indbyggede fællesskaber. Først og fremmest børnenes eget og så selvfølgelig det som de har sammen med jer voksne. Men jeg er også meget interesseret i det fællesskab, der opstår blandt jer fire lærere. Hvordan oplever I selv det?

THOMAS HANSEN: Helt overordnet set så har vi fire kolleger det bare rigtig godt sammen, og det smitter uden tvivl af på resten af orkestret.

THOMAS LYNG POULSEN: Vi har jo egentlig meget forskellige musikalske og pædagogiske profiler, men vi har også stor respekt for hinandens fagligheder.

Jeg er en mere rendyrket guitarist end Hjalmar er, men han har til gengæld en helt anden pædagogisk ballast.

Tanja og jeg er ret tætte på hinanden i vores måde at være musikere på, men hun er svensk og er vokset op med folkemusik, så hun har noget der, som er unikt for hende og som vi bruger rigtig meget i orkestret.

Thomas har en meget analytisk og gennemtænkt tilgang til hele sin metodik, og fra ham låner jeg en masse små kodeord, som letter kommunikationen til eleverne. Han bruger fx Kodálys rytmesprog med sine elever, og efter at jeg en dag havde taget mig sammen og fået læst op på det, lettede det virkelig kommunikationen til violinisterne i orkestret.

Igen: Hvis vi ikke havde haft et lærerteam, hvor alle er til stede hele tiden, kunne der let have gået fire år, før jeg tilfældigvis havde fundet ud af, at det er det sprog, de bruger.

I øvrigt er det gået op for mig, at Kodálys rytmesprog faktisk er så smart og gennemtænkt, at jeg selv er begyndt at bruge det både med soloelever og i den undervisning, jeg laver i folkeskoleregi.

THOMAS HANSEN: Der har været et par gange, hvor musikskolens ledelse har spurgt, om vi ikke også kunne tage nogle blokfløjteelever med i orkestret, men det var vi meget tilbageholdende med at sige ja til. Først og fremmest fordi de mange fordele ved at kombinere violin, guitar og cello ville forsvinde, og også fordi synergien i lærergruppen ville ændre sig.

THOMAS LYNG POULSEN: Blokfløjtelæreren, der var ansat på det tidspunkt, var vældig dygtig og rar, og vi arbejdede hver især med hende i andre sammenhænge, men når et fællesskab fungerer så godt, som vores gør, er det på en eller anden måde også meget sårbart over for forandringer. Det kan sådan set sammenlignes med kammermusik. Der skifter man heller ikke bare uden videre et medlem ud uden at forberede sig på, at det kan have konsekvenser.

En musikskole er en arbejdsplads, og man skal selvfølgelig kunne arbejde sammen på tværs, hvilket vi alle fire jo også gør i alle mulige andre sammenhænge, men når noget er så vellykket som vores fællesskab er, så bør man også værne om det.

3 VIGTIGE ASPEKTER VED FAGLIGE FÆLLESSKABER:

**Forskelligheder er en styrke, når de bruges
på den rigtige måde**

**Et samarbejde giver også mulighed
for at man kan lære af hinanden**

**En klart defineret opgavefordeling gør, at den enkelte
lærers følelse af ejerskab vokser**

Bygger jeres samarbejde meget på planlægningsmøder, eller arbejder I mere intuitivt?

HJALMAR: Vi er ikke så gode til møder. Det er mest i kaffepauserne, det sker.

THOMAS LYNG POULSEN: Hverdagen går jo stærkt, og før man får set sig om, er det blevet onsdag igen, uden at vi egentlig har planlagt præcist, hvad vi skal spille. Det er der, at den grundlæggende respekt vi har for hinanden, spiller ind, for vi gør faktisk bare det, der føles naturligt.

Vi er i det hele taget sammen en hel del timer hver uge, men det kommer aldrig til de store sværdslag, og det er egentlig mest, hvis vi alligevel sidder og spiser frokost eller drikker en kop kaffe, at en af os pludselig kommer i tanke om, at der lige var et eller andet, vi burde drøfte.

**Vi er ikke så gode til møder.
Det er mest i kaffepauserne, det sker**
Hjalmar Magnusson

Når man arbejder så tæt sammen, og ovenikøbet har sine egne elever med, så sætter man vel på en eller anden måde også sig selv og sin egen faglighed i spil?

THOMAS HANSEN: Det gør man da, men vi er alle så erfarne, at vi godt ved, hvordan det her fungerer. Det at være musikskolelærer er jo et eller andet sted et slags sisyfosarbejde, hvor eleverne starter, spiller i nogle år, og når de så endelig kommer op på et vist niveau, så stopper de igen.

Det går op og ned, og i et orkester er det endda lidt værre, for der kan det sociale også spille ind på en u hensigtsmæssig måde. Har man én elev, der stopper fordi vedkommende

skal starte på gymnasiet, så kan man næsten være sikker på, at yderligere et par vil følge efter, for det hele bygger virkelig meget på de relationer, der opstår børnene imellem.

THOMAS LYNG POULSEN: I de situationer er der ikke andet at gøre end at indrette os efter omstændighederne. Det indebærer blandt meget andet at justere arrangementerne, så de passer bedre til den aktuelle besætning, og så ellers væbne os med tålmodighed, for det tager tid at bygge op.

I er heldige at have et samarbejde, der fungerer rigtig godt. Har I nogle gode råd til andre musikskolelærere, der er interesserede i at styrke deres kollegiale fællesskaber?

THOMAS LYNG POULSEN: Det vigtigste er endnu en gang den gensidige respekt. Vi er forskellige, og vi har hver især vores kæpheste, men det bliver aldrig rigtig et problem, fordi vi stoler på hinanden. Jeg ved for eksempel, at når Hjalmar sidder nede blandt guitareleverne og bliver helt rød i hovedet, så er det fordi, der er noget, vi skal være opmærksomme på.

HJALMAR: Min rolle går meget ud på at sætte mig i elevernes sted og have den der fornemmelse for, hvordan vi skal tilrettelægge forløbene, sådan at det hele ikke bliver for tungt.

Fordelen ved at være fire personer er jo netop, at vi ikke er ens. Jeg er ikke god til at lave arrangementer, og det er heller ikke mig, der er dirigent, men derfor kan jeg jo godt have en mening om, hvordan jeg synes, orkestret skal lyde.

Til gengæld sker det også masser af gange, at vi gør noget på en måde, som jeg ikke umiddelbart ville have tænkt, var den rette, og så ender det alligevel med at fungere rigtig godt. På den måde lærer vi også meget af hinanden, synes jeg.

THOMAS HANSEN: Vi har vores forskellige ansvarsområder, og vi føler alle, at det er vores orkester. Hvis min rolle kun var at sidde og spille med og intet andet, så kan det godt være, at det ville være lidt anderledes, men som det er nu, synes jeg, det føles som om, vi er fire ligeværdige lærere, der arbejder hen imod det samme mål.

Det, at vi hver især har klart definerede opgaver er uden tvivl en god ting, men til syvende og sidst er det vigtigste altså, at personerne svinger godt sammen.

THOMAS LYNG POULSEN: Netop, og det er lige præcis der, hvor det bliver ligesom kammermusik.

EFTERORD

Fællesskaber og fællestræk

Det Gode Fællesskab er en præsentation af praksiserfaringer, som de folder sig ud hos seks personer, der alle arbejder med at formidle kultur for større eller mindre grupper af børn, unge og voksne. Disse personers baggrunde, kompetencer og arbejdsformer er vidt forskellige, og måske netop derfor er det så meget desto mere påfaldende, hvor mange fællestræk der viser sig, når de selv sætter ord på deres metoder og erfaringer:

Rejser nævnes igen og igen, og betydningen af en tur i bus eller S-tog kan tilsyneladende ikke undervurderes, når fællesskaber skal styrkes.

Især René fra Klub Næstved, Charlotte fra OrkesterEfterskolen og Sanne fra Helsingør Pigegarde bruger italesættelse og gennemsigtighed som et vigtigt redskab i deres relationer til unge og voksne, og når det gælder et emne som motivation, kræver det ikke megen fantasi at se lighederne mellem karateverdenens bæltegrader og pigegardens årsmærker og flidsnåle.

Vender man blikket mod lærergrupperne i Ballerup og Allerød, er der især tre ord, der går igen, når fundamentet for et godt kollegialt samarbejde skal beskrives: Tillid og gensidig respekt. Derudover er det påfaldende, hvor bevidst disse fagpersoner bruger hinandens styrker, når de tilrettelægger deres arbejdsopgaver – noget der i øvrigt også gør sig gældende for Jesper og hans kolleger i Amager Karate Klub.

Det springer i øjnene, hvordan især May-Britt i Klub Næstved og Jesper i Amager Karate Klub på deres vidt forskellige måder har udvekslingen af erfaringer, viden og fysisk støtte elever og borgere imellem som et fællestræk, ligesom pigegardens *søsterordning* og karateklubbens *spottere* ligner hinanden på den måde, at de motiverer unge til at gøre noget for deres jævnaldrende. Det er en form for sparring mellem ligeværdige, som ud over et øget fagligt fokus, fører til en større grad af ejerskab – et element som desuden præger især Klub Næstveds guitarhold og Ballerup Musikskoles orkestre.

Alle de *cases* jeg beskriver i denne bog, er kendetegnet ved, at fagpersonerne helt bevidst bruger den kraft, der ligger i fællesskabet til at opnå deres mål og skabe de pædagogiske rammer, de har brug for i netop deres praksis. For mig at se kan man nemt forestille sig, hvordan en lang række af disse tanker og erfaringer kan bredes ud og bruges i andre sammenhænge:

Måske den lokale musikskole i endnu højere grad kan lykkes med at samle både elever, forældre og lærere ved at skabe en tydeligere og mere motiverende fortælling om sig selv?

Husker vi at sætte pris på, at vores kolleger er forskellige fra os selv, at det er en styrke, og at der er masser, vi kan lære af dem?

Ville det gavne vores egen praksis med en større grad af åbenhed omkring vores kort- og langsigtede arbejde?

Nogle skoler inden for instrumentalundervisningen har allerede etablerede systemer, der minder om karatens bæltegrader. Er der basis for, at vi skal prøve at videreudvikle og udbrede idéen om tydelige udviklingsmarkører, som hjælper elever til at følge deres egen progression?

Mulighederne er uendelige og ingen ændring for lille eller stor, når det kommer til at styrke de fællesskaber, der binder vores kulturliv sammen.

Jeg vil gerne sende en stor tak til Sanne, (fru Bergsaker), René, May-Britt, Jesper, Thomas Winthereik, Frank, Charlotte, Tanja, Thomas Hansen, Hjalmar og Thomas Lyng Poulsen for at medvirke i denne bog.

Med ønsket om at der må skabes mange flere små og store fællesskaber;
Henrik Bay Hansen